БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ, ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 156 (2704). Якшанба, 9 август 1964 йил. Баҳоси 2 тийин.

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВ КУБАНЬ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МЕҲНАТКАШЛАРИ БИЛАН УЧРАШДИ

КУРГАННАЯ (Краснодар ўлкаси), 7 август. (Матбуот группаси) КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчев бугун Краснодар ўлкасига келди. КПСС Марказий Комитетининг Президиуми аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитети РСФСР Бюроси раисининг биринчи ўринбосари Л. Н. Ефремов, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. И. Поляков ўртоқ Н. С. Хрушчев билан бирга бу ерга келдилар.

Кубанликлар азиз меҳмонни қизғин ва самимий табрикладилар. Кутиб олувчилар орасида КПСС Краснодар қишлоқ ўлка комитетининг биринчи секретари Г. И. Воробьёв, КПСС Краснодар саноат ўлка комитетининг биринчи секретари А. И. Качанов, КПСС Адигей область комитетининг биринчи секретари Н. А. Берзегов, қишлоқ ўлка ижроия комитетининг раиси И. Т. Трубилин, саноат ўлка ижроия комитетининг раиси А. Н. Чуркин ва бошқалар бор эди.

Эрталаб ўртоқ Н. С. Хрушчев қанд-шакар заводи ҳузуридаги Лабинск колхозлараро мол боқиш базасида бўлди. Лабинский ишлаб чиқариш бошқармасининг бош зоотехниги В. Т. Кириленко мол боқиш қандай уюштирилганлиги ҳақида гапириб берди. Бу йил шу ерда 20 минг бош ёш мол бўрдоқига боқилади. Н. С. Хрушчев қанд-шакар саноати чиқиндисидан тўлиқ фойдаланиляптими-йўқми, боқувдаги моллар қандай семиряпти, бир центнер семиртириш таннархи қандай, деб суриштирди, бўрдоқига боқиш базаси учун ажратилган ерларда маккажўхорининг ҳосили қандай бўлаётганлиги билан қизиқди.

Сўнгра ўртоқ Н. С. Хрушчев Адигея автоном областидаги Ходзь овулига томон йўл олади. Бу ерда Никита Сергеевич Шовгенов ишлаб чиқариш бошқармасидаги Ленин номли колхознинг маккажўхоризорларини кўздан кечиради. Бу хўжалик 1700 гектар маккажўхори экkan, шундан 500 гектари суғорилади. Ўртоқ Н. С. Хрушчев колхоз раиси А. К. Беданоков билан, звено бошлиқлари билан суҳбатлашади. Никита Сергеевич суғориш системасининг тузилиши билан танишди, суғориб ўстириладиган маккажўхори бериб молларни интенсив боқиш имкониятларини аниқлади.

Н. С. Хрушчев колхозчилар билан хайрлаша туриб, меҳнатда, жамоат хўжалигини ривожлантириш ва яшнатишда уларга янгидан-янги муваффақиятлар тилади.

ЭКОНОМИКАНИ ЧУҚУР БИЛАЙЛИК,

ҲАР ГЕКТАР ЕРДАН ЭНГ КЎП МАҲСУЛОТ ОЛИШНИ ЎРГАНАЙЛИК

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВнинг Ростов областидаги Зимовники от заводи раҳбарлари ва мутахассислари билан 1964 йил 6 августда қилган суҳбати

Сальский даштларининг ғаллакорлари КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчевни самимият ва шоду-ҳуррамлик билан кутиб олдилар. Н. С. Хрушчев 6 августда эрта тонгда поезддан тушиши биланоқ Зимовники от заводи далаларига йўл олди. Бу хўжаликнинг марказий усадьбасида Н. С. Хрушчевни совхознинг ишчилари, мутахассислари ва раҳбарлари кутиб олдилар. Улар кейинги йилларда бу хўжаликда рўй берган катта ўзгаришлар тўғрисида унга сўзлаб бердилар.

Маълумки, КПСС Марказий Комитети от заводларининг ишидаги катта камчиликларни ўз вақтида очиб ташлаган эди. От заводлари ихтиёрида кўп миқдорда ер бўлишига қарамай, улар дон, гўшт, сут ва бошқа махсулотларни жуда кам етиштирар эдилар. Зимовники от заводи ҳам шундай хўжаликлардан эди. Орадан ўн йил ўтди. Хўш, хўжаликда қандай ўзгаришлар рўй берди? От заводининг директори Г. Л. Риндин коллектив номидан гапириб, хўжаликнинг ҳозирги кундаги ишлари ва истиқболлари тўғрисида, ишчилар ва мутахассислар қандай меҳнат қилаётганликлари ҳақида, улар ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва интенсивлашни қандай амалга ошираётганликлари тўғрисида сўзлаб берди.

Н. С. Хрушчев суҳбат давомида ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг муҳим масалалари юзасидан хўжалик раҳбарлари билан маслаҳатлашди, уларга конкрет истакларини айтиб берди. Бу суҳбатнинг ёзиб олинган тексти қуйида келтирилади.

Г. Л. Риндин (от заводининг директори). Никита Сергеевич, биз Сизга хурсандчилик билан шуни маълум қиламизки, совхоз коллективи шу йиллар ичида кўп меҳнат қилди, от заводини дон, гўшт, сут, жун ва бошқа маҳсулотлар етиштирувчи йирик хўжаликка айлантиришга ҳаракат қилди. Совхоз экономикасининг аҳволини характерловчи баъзи маълумотларни келтириб ўтаман.

1953 йилда биз нималарга эга эдик ва от заводи 1964 йилда давлатга қанча миқдорда маҳсулот беради?

	1953	1964
Жаъми ер	56.949	55.981
шу жумладан ҳайдаладиган ерлар	14.385	37.237
дон экинлари:	4.517	20.285
шу жумладан кузги буғдой	1.130	14.415
Гектаридан олинган дон ҳосили (центнер)	8,9	20,0
Ялпи дон ҳосили (центнер)	40.285	402.060
Қорамол туёғи	1.206	6.550
Қўйлар сони	11.691	36.000
Гўшт етиштириш (центнер)	3.671	16.630
Давлатга сотилган маҳсулот (центнер ҳисобида)		
Дон	5.246	300.000
Гўшт	2.250	12.800
Жун	712	2.020

Никита Сергеевич, бу натижалар катта имкониятларимизга ҳали муносиб эмаслигини тушунамиз. Шу сабабли совхоз коллективи зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқда, партиянинг қишлоқ хўжалигини интенсив олиб бориш тўғрисидаги қарорларини астойдил амалга оширмоқда. Ишчилар, аввало, ҳар гектар ерда маҳсулот етиштиришни кўпайтиришга ҳаракат қилмоқдалар. Мўл маҳсулот берадиган навларни экишга ўтиш йўли билан кўп жиҳатдан бунга эришиш мумкин. Ҳозирги кунда далаларимизда буғдойнинг «безостая-1», «мироновская-808» ва бошқа энг қимматли навларини кўриш мумкин. Биз яхши навлар ҳисобига дон экинлари ҳосилдорлигини кўп даражада ошириш мумкин эканлигига ишонч ҳосил қилдик. Масалан, бизда районлаштирилган эски навлардан гектар бошига 15—20 центнердан олинган бўлса, бригадаларнинг бирида «мироновская-808» навидан гектар бошига 35 центнер, «безостая-1» навидан 30 центнер яхши сифатли дон олинди.

Н. С. Хрушчев. Сиз ажойиб навларнинг номини айтдингиз. Мен ҳам «безостая-1» ва «мироновская-808» каби буғдой навларининг мухлисиман. Курск область, Калиновка қишлоғидаги колхоз ўтган йили «мироновская-808» навли буғдой экканлиги тўғрисида илгари гапирган эдим ва буни сизларнинг эсингизга солиб ўтмоқчиман. «Мироновская-808» навидан гектар бошига 43 центнер ҳосил олинди, ҳолбуки, районлаштирилган нав атиги 21 центнер ҳосил берди. Дуруст, Калиновкада бошқа сортлар каби буғдойнинг бу сортини ҳам ўғит солинган ерга экдилар. Менга маълум бўлишича, сизлар ерга ўғит солмагансиз. «Мироновская-808» нави экиладиган ерларга тегишли миқдорда ўғит солинса, гектар бошига 35 центнер эмас, балки бундан анча кўпроқ ҳосил олиш мумкин.

Г. Л. Риндин. Ерга кўп ўғит солинганида «безостая-1» нави каби, «мироновская-808» нави ҳам гектар бошига 50 центнер дон бера олишига шубҳа қилмаймиз.

Н. С. Хрушчев. Бу йил ўғит солинган ерларга тажриба тариқасида «мироновская-808» ва «безостая-1» навларини экиб кўрсангиз яхши бўлур эди. Шундай қилганда ана шу навнинг имкониятларини тўлароқ билиб олиш мумкин бўлади. Мен шундай қилишни ҳам тавсия этар эдим: маълум участкаларни ажратиб, турли миқдорларда солинган минерал ўғитларнинг таъсирини синаб кўрингиз. Шундай қилганингизда сизнинг зонангизда қанча миқдорда ўғит солиш билан энг кўп ҳосил олинишини конкрет мисолларда кўриб билиб оласиз. Ўз-ўзидан маълумки, ўғит солишдан олдин тупроқни химиявий анализ қилиш, керак бўлган ўғитларни бериш учун ўсимлик қандай химиявий моддаларга мўҳтож эканлигини билиб олиш керак.

Г. Л. Риндин. Никита Сергеевич, қуйидагиларни маълум қилишга рухсат этгайсиз: биз бу йил 13 та ҳар хил тажриба ўтказамиз. Бу тажрибалар совхоз мутахассисларининг назорати остида олиб борилади. Шу тариқа биз минерал ўғитларнинг турли экинлар ҳосилдорлигини оширишга кўрсатадиган таъсирини аниқлаймиз. «Мироновская-808» ва «безостая-1» буғдой навларини ўғит солинган ерларда етиштиришни албатта тажриба қилиб кўрамиз. Биз бу йил тупроқни текшириш ишларини тамомлаймиз, химиявий анализ натижаларига эга бўламиз. Совхоз кўклам-ги экиш бошланишига қадар ҳар бир даланинг картограммасини олади.

Н. С. Хрушчев. Сиз «Мироновская-808» навининг ҳосилдорлиги тўғрисидагина гапирдингиз. Бу буғдойнинг ётиб қолиш-қолмаслиги қай даражада?

Г. Л. Риндин. Сал-палгина ётиб қолди.

Н. С. Хрушчев. Бу жиҳатдан «безостая-1» нинг ўрнини бошқа ҳеч қайси экин боса олмайди, албатта, у жала ва қаттиқ шамол вақтида ётиб қолмайди, бошоғи қаттиқ бўлиб, дони тўкилмайди. Бу хусусиятларнинг ҳаммаси ҳам «мироновская-808» да тўла равишда мавжуд, деб бўлмайди. Сиз бу буғдойга унинг яхши томонларини кўзда тутиб баҳо бермоқдасиз, бу навнинг камчиликларини ҳам аниқ билиб олиш керак. Такрор айтаман, «мироновская-808» гарчи ётиб қолишга мойил бўлса ҳам, яхши буғдойдир.

Одесса селекциячиси ўртоқ Кириченкода «новомичуринка» навли янги буғдой уруғи бор-йўқлигини билмайман. Илгари айтиб ўтганимдек, Одесса атрофидаги даштларда беш йил мобайнида ана шу уруғ экилиб, гектар бошига ўрта ҳисобда 40 центнер дон олинди. Бу буғдой сизнинг шароитингизда, эҳтимол жуда кўп ҳосил бериб қолар.

Г. Л. Риндин. Маслаҳатингиз учун Сизга ташаккур. Биз Одесса селекциячиларига мурожаат қилиб, янги нав уруғни синаб кўриш учун бир оз миқдорда ажратиб бериш имкониятлари бор-йўқлигини улардан суриштириб биламиз. Никита Сергеевич, бизнинг қурғоқчил зонамиз шароитларида маккажўхори қандай етиштирилаётганлиги тўғрисида Сизга сўзлаб бермоқчиман. Совхоз яқин ўтмишда чорва молларини ем-хашак билан таъминлай олмаган эди. Биз маккажўхори етиштиришни ўзлаштириб олганимизга қадар шу аҳвол давом этаберди.

Ҳозир аҳвол тубдан ўзгарди. Совхоз ходимлари маккажўхори етиштиришни ўрганиб олган пайтдан буён хўжаликнинг ем-хашак базаси йил сайин мустаҳкамланиб бормоқда. Эндиликда биз чорва молларни ўзимизнинг ем-хашагимиз билан етарли таъминламоқдамиз. Бу йил бир ярим йилга етадиган ем-хашакни ғамлаб қўямиз.

Ем-хашакнинг асосий манбаи маккажўхоридир. Бу йил совхозда 4 минг гектар ерга маккажўхори экилди. Ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда камида 250 центнер думбул сўтали маккажўхори кўкпояси олинди. Лалмикор ерларда экилган маккажўхорининг бўйи икки метрдан ошиқ бўлиб, яхши сўта беради.

Н. С. Хрушчев. Сизда маккажўхори сийракроқ экилганга ўхшайди. Сиз бу ерда кўрсатиб берган поя ва сўталарни эътиборга олганда гектар бошига олинадиган ҳосил камида 400 центнер ва ҳатто 500 центнер бўлиши керак.

Г. Л. Риндин. Баъзи далаларимизда маккажўхори ҳақиқатан ҳам сийрак. Аммо, гектар бошига 300 центнер силосбоп кўк поя берадиган участкалар ҳам бор. Хўжалигимизда ҳар гектар ерда ўрта ҳисобда 30—32 минг туп ўсимлик бор, айрим участкаларда эса бундан камроқ. Маккажўхорини фақат квадрат-уялаб экдик ва икки томонлама парвариш қилдик. Маккажўхори етиштиришда кўп камчиликлар бўлишига қарамай, биз ўтган йили 32 минг тонна маккажўхори силоси бостиришга муваффақ бўлдик.

Н. С. Хрушчев. Келинг, донли экинлар ҳақидаги гапимизга қайтайлик. Сиз ўтган йили ва бу йил турли навлардан қанча ҳосил олганлигингизни, турли навларнинг берадиган ҳосилдорлиги бир-биридан қандай фарқ қилганлигини аниқлаб олмоқчиман.

Г. Л. Риндин. Ўтган йили хўжаликда гектар бошига 14,5 центнер дон олинди. Бу йил гектар бошига олинадиган ўртача ҳосил 20 центнердан кам бўлмаса керак. Янги «мироновская-808» нав буғдойдан гектар бошига 35 центнер, «безостая-1» навидан 22 центнер, айрим участкаларда эса 30 центнер ҳосил олинади. Бизнинг «приазовская» номли маҳаллий навимиздан гектар бошига 18 центнер ва энг яхши участкаларда 28 центнер ҳосил олинди. Аниқроқ қилиб шуни айтмоқчиманки, биз «мироновская-808» навини эндигина эка бошладик. Бу нав бу йил фақат олти гектар майдонга экилди, «безостая-1» эса, кенг майдонларга экилмоқда. У 5900 гектар ерга экилди.

Н. С. Хрушчев. Сизларнинг дашт ерларингизда гектар бошига 28—30 центнер буғдой олинган бўлса — жуда яхши. Борди-ю, минерал ўғит солинса, ҳосил анча ошиб кетиши мумкин, деб ўйлайман. Сизлар навларни яхшилаб суриштириб кўришингиз, олимлар, практиклар билан маслаҳатлашиб, аввало, энг кўп ҳосил берадиган навларни экишингиз керак.

Сизнинг олдингизга яна бир муҳим масалани қўймоқчиман. Ўзингиз биласизки, баъзи мутахассислар билан олимлар орасида буғдой экиладиган ерни шудгорлаб, дам бериб қўйган фойдалироқми, ёки экинлар билан банд қилиб қўйган фойдалироқми? — деган мунозара кетаяпти. Қурғоқчил зонада шудгорга дам бериб қўйиш шартми, жумладан, сизнинг совхозингиз ҳам шундай зонада-ку? Менга айтишларича, илгари хўжалигингизда дам бериб қўйиладиган шудгорлар бўлар экан, ҳозир бундай шудгорлар йўқ эмиш. Шу масала хусусида иқтисодий жиҳатдан бирон ҳисоб-китобларингиз борми?

Г. Л. Риндин. Дарҳақиқат, бизда дам бериб қўйиладиган шудгорлар бўлар эди. Лекин сўнгги йилларда шудгорни бошқа экинлар билан банд қилиб, кузги шудгордан кейин буғдой экишга кўчдик. Шунинг натижасида олаётган ҳосилимиз чакки эмас.

Н. С. Хрушчев. Бу саволни бераётганимга сабаб шуки, баъзи ўртоқлар шудгорга дам бериб қўйишни ёқлаб гапирсалар ҳам, иқтисодий ҳисоб-китобларни кўрсатмаяптилар. Ваҳоланки, айни экономика, аниқ ҳисоб, қайси тартибда қўлланганда ҳар гектар ернинг кўпроқ дон бериши бу борада муҳим роль ўйнайди. Баъзан дам бериб қўйилган шудгорнинг ҳар гектари 30 центнер, кузги шудгорнинг ҳар гектари 20 центнер буғдой берди, деган мулоҳазаларни эшитишга тўғри келади. Шу асосда, дам бериб қўйилган шудгорнинг ҳосили кузги шудгор ҳосилига нисбатан 10 центнер кўп бўлди, деган хулоса чиқарилади. Дам бериб қўйилган шудгорга буғдой экиш билан кузги шудгорга буғдой экишнинг иқтисодий самараларини шу тахлитда таққослаш керак эмас. Шудгорга яхши қараб турилса дам бериб қўйилган ерларда кузги шудгорга нисбатан ҳосилнинг ҳамиша кўп бўлиши турган гап. Лекин шуни унутмаслик керакки, хўжалик дам бериб қўйилган ердан икки йилда бир марта ҳосил олса, кузги шудгордан буғдой ҳосили ҳар йили олиб турилади. Шу сабабдан, дам бериб қўйилган ердан олинган буғдой ҳосилини кузги шудгорга экилган буғдойнинг икки галги ҳосили билан таққослаб кўриш керак.

Агар дам бериб қўйилган шудгордаги буғдой ҳосили билан кузги шудгордаги буғдой ҳосилини таққослашга иқтисодий жиҳатдан асосланган мана шу позицияда туриб ёндошилса, бошқача манзарани кўриш мумкин. Дам бериб қўйилган шудгорнинг ҳар гектари 30 центнер буғдой берган бўлса, кузги шудгорга экилган буғдой икки йилда гектар бошига 40 центнер ҳосил берди. Бинобарин, кузги шудгорга экилган буғдой дам бериб қўйилган ерга экилган буғдойга нисбатан икки йилда 10 центнер кўп ҳосил берди. Мен бу ҳисобнинг аниқлигига кафил бўла олмайман ва шу ерда айтилган рақамларга асосланиб гапираяпман. Лекин бу рақамлар тўғрига ўхшайди. Саратов ва Волгоград областларида ҳам менга тахминан худди шундай рақамларни айтишган эди, ҳисобимиз шунга ўхшаш бўлиб чиқди. Тўғри бир қарорга келмоқ учун бир неча йиллик ишни тегишли анализдан ўтказмоғингиз керак, деб ўйлайман.

Бу масалага яна қайтишга тўғри келадиганга ўхшаб турибди. Баъзи ўртоқлар дам бериб қўйилган шудгорга буғдой экканда, уни икки йилда бир марта йиғиштириб олишга тўғри келади, кузги шудгорга экканда эса, ҳосилни ҳар йили ўриб-йиғиштириб олиш керак, дейишлари мумкин. Бу гап тўғри, ҳосилни йиғиштириб олиш қўшимча харажатлар талаб қилади, албатта. Лекин ҳосилнинг қўшимча қисми бундай харажатларнинг ўзини қоплаб кетади. Буғдой етиштириш соҳасидаги бошқа харажатлар эса, дам бериб қўйилган шудгорда ҳам, кузги шудгорда ҳам баб-баравардир. Тўғри, бири икки марта ер ҳайдашни талаб қилса, иккинчиси бир марта ер ҳайдашни талаб қилади, холос. аммо, дам бериб қўйилган шудгорларга қараб туришни, уларни ишлашни айтмайсизми. Баъзан ёзда уч мартагача культивация ўтказилади. Шундай қилмасангиз, дам бериб қўйилган шудгордан яхши ҳосил ундира олмайсиз. Дам бериб қўйилган шудгорлар ишлаб турилмаса, бегона ўтнинг конига айланиб кетади.

Областлар, ишлаб чиқариш бошқармалари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари бу масалани диққат-эътибор билан текшириб кўришларини ва энг тўғри бир қарорга келишларини истар эдик. Ҳозир қўлимда муайян бир хулоса чиқариш имконини берадиган материаллар йўқ. Бу масалада менинг позициям мана шундай: агар дам бериб қўйилган шудгор ҳар гектар ҳисобига кўпроқ дон берса, мен дам бериб қўйилган шудгор тарафдориман; агар кузги шудгорга экилган буғдойга нисбатан камроқ дон берадиган бўлса, мен дам бериб қўйилган шудгорга қаршиман. У ҳолда, мен дам бериб қўйилган шудгорга қарши чиқаман, кузги шудгорга буғдой экиш тарафдориман. Лекин такрор айтаманки, солиштириб кўриш учун олинган рақам иқтисодий жиҳатдан пишиқ бўлиши керак, яъни дам бериб қўйилган шудгордан олинган ҳосилни кузги шудгордан олинган икки галги ҳосилга солиштириб кўриш лозим. Агарда хўжалик дам бериб қўйилган шудгорнинг ҳосилига нисбатан икки галги ҳосилдан гектар бошига ақалли 5 центнер кўп дон олаётган бўлиб чиқса, унда кузги шудгор ўзини-ўзи ташвиқот қила беради. Қани, 5 центнер доннинг нималигини ҳисоблаб кўрмайсизми? Биз қўриқ ерларни ўзлаштира бошлаган вақтимизда, тузилаётган совхозларга гектаридан 8 центнер ҳосил олиш ҳақида план берган эдик. Бунинг маъноси шуки, қўриқ ерларда 5 центнер товар дон олишнинг ўзиёқ хўжаликни даромад кўриб бошқариш имконини берар, харажатларни қоплар эди. Модомики, шундай экан, энди нима учун шудгорга дам бериб қўямиз, деб 5 центнер донни қўлдан чиқаришимиз керак? Хуллас, келинглар ҳаммасини ҳисоблаб кўрайлик-да, кўпроқ дон берадиган тартибни жорий қилайлик.

Г. Л. Риндин. Балки фақат уруғчилик мақсадлари учун, уруғларни кўпайтириб олиш учун шудгорга дам бериб қўйилса, дуруст бўлармикин.

Н. С. Хрушчев. Уруғчилик мақсадлари учун эҳтимол, маълум миқдордаги шудгорга дам бериб қўйилса ҳам бўлар. Лекин мен бу саволга тасдиқ жавобини беришни истамайман. Уруғ етиштириш методлари хусусида олимлар билан мутахассислар ўз фикрларини айтмоқлари керак. Уруғ ҳам худди товар дон етиштириладиган шароитда етиштирилмоғи керак, деган гапларни эшитганман. Балки уруғчилик участкаларига, биринчи галда, минерал ўғитлар бериш лозим, бўлар. Аммо, бу энди агрономлар ҳал қиладиган масала. Шу иш билан шуғулланиб келаётган тажриба хўжаликларингиз бор.

Г. Л. Риндин. Бизнинг шароитимизда хўжаликда дам бериб қўйилган шудгорлар бўлмаган тақдирдагина, ердан интенсивроқ фойдаланилади. Биз сурункасига тўрт йилдан бери товар маҳсулот берувчи ўсимликларни экишга ҳам, уруғлик участкаларига ҳам шудгор қолдираётганимиз йўқ. Баъзилар шудгорга дам бериб қўйишдан воз кечиш ялпи дон ҳосилининг камайиб кетишига, ҳосилдорликнинг пасайиб кетишига сабаб бўлади, дейишган эди. Ҳақиқатда эса, бизда ялпи дон ҳосили йилдан-йилга кўпайиб, ҳосилдорлик ҳам ошиб бораяпти. Экинлардан муттасил мўл ҳосил оладиган бўлиб қолдик. Сўнгги беш йилдан бери совхоз ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 100 пуд дон олиб келаяпти.

Н. С. Хрушчев. Бир жуда ҳурматли одам менга дам бериб қўйилган шудгорнинг ҳар гектаридан 70 центнер буғдой олиш мумкин, кузги шудгорнинг ҳосили эса атиги 40 центнер бўлади, деди. Борингки, шундай бўлганида, ҳам кузги шудгорга экилган буғдой икки галги ҳосилда гектар бошига 80 центнер, яъни дам бериб қўйилган шудгорга нисбатан 10 центнер кўп буғдой беради.

Ўтган йили мен Каховкада қишлоқ хўжалик ходимларининг кенгашини ўтказдим. Кенгашда олимлар ва қишлоқ хўжалик мутахассислари бор эи. Ўзингиз биласизки, Каховка, қолаверса, бутун Херсон области — Украинанинг энг қурғоқчил районларидан бири. Украинанинг ана шу қурғоқчил жануби марказида йирик олимлар билан мутахассислар дам бериб қўйиладиган шудгорга қарши чиқиб, дам бериб қўйилган шудгордан кузги шудгорнинг икки галги берган буғдой ҳосилига нисбатан кўпроқ дон ундириб бўлмаслигини исботладилар. Ҳозир сиз ҳам худди шундай фикрни айтаяпсиз, демак, бу масалада мен озми-кўпми қатъий бир фикрга келиб қолаяпман. Бу масалада ҳал қилувчи сўзни умумий мулоҳазалар эмас, балки арифметика айтиши керак. Буғдойни қай тахлитда экиш маъқулроқ, деган масалани тажриба, практика ҳал қилиб беради.

Г. Л. Риндин. Тупроқни чала шудгор усулида ишлаш муҳим аҳамиятга эга. Мен, масалан, маккажўхорини кенг қатор ораларига экишни назарда тутаяпман. Шундай усулда экилган маккажўхори бизда гектар бошига 30 центнергача дон бераяпти. Қатор оралари ёз бўйи яхши ишлангани учун, маккажўхорини йиғиштириб олгандан кейин дангал буғдой экиб, мўл ҳосил олишдан умидвор бўлавериш мумкин.

Н. С. Хрушчев. Шундай қилса бўлади. Буғдойдан аввал экиш учун шундай экинларни танлаб олиш керакки, бу экинларни иложи борича эртароқ саранжомлаб, ерни кузги экинлар экишга ҳозирлаб қўйиш мумкин бўлсин.

Г. Л. Риндин. Буғдойдан олдин маккажўхоридан ташқари нўхат экса ҳам яхши бўлади. Бизнинг совхозимиз нўхатнинг ҳар гектаридан 14-15 центнер ҳосил олаяпти, ёввойи ловия 16 центнердан ҳосил берди. Ўтган йили биз бир даланинг ҳар гектаридан 14 центнер нўхат йиғиштириб олгач, ерни тайёрлаб, кузги буғдой экдик. Бу йил ана шу даланинг ҳар гектаридан 27 центнер буғдой олдик. Айни бир маҳалда дам бериб қўйилган шудгордаги буғдойнинг ҳар гектари 25 центнер ҳосил берди.

Н. С. Хрушчев. Сиз ғоят диққатга сазовор рақамларни айтдингиз. Нўхат билан ёввойи ловия буғдойнинг ўтмишдоши сифатида шудгордан асло қолишмаганини бу рақамлар кўрсатиб турибди. Нўхатдан кейин экилган буғдой ҳосили, ҳатто юқори бўлибди. Дам берилмаган даланинг ҳар гектаридан икки галги ҳосилда (14 центнер нўхатга 27 центнер буғдойни қўшганда) 41 центнер ҳосил олинган. Дам бериб қўйилган шудгорнинг ҳар гектаридан эса 25 центнер буғдой етиштирилган. Сизнинг арифметикангиздан ана шундай хулосалар келиб чиқаяпти.

Буларнинг ҳаммаси оддий масалалар эмас. Ишлаб чиқариш бошқармаларининг мутахассислари ва ташкилотчи инспекторлар шу масалаларни ҳал қилишда колхоз ва совхозларга ёрдам кўрсатишлари лозим. Бу муҳим вазифага бизда баъзан қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг у ёки бу тармоғини билмайдиган кишилар кўтариб қўйилмоқда, десам, улар мендан ўпкаламасалар керак, деб ўйлайман. Ҳойнаҳой сизларнинг ташкилотчи инспекторларингиз орасида ҳам шундай кишилар бордир.

Овоз. Ташкилотчи инспекторларимизнинг ҳаммаси мутахассис.

Н. С. Хрушчев. Ҳойнаҳой мутахассис бўлмаганларини менинг келишимга ишдан бўшатиб, мутахассисларни тайинлаб қўйгандирсизлар-да. Афсуски, ўртоқлар, ишлаб чиқариш бошқармаларидаги ходимларимиз ва инспекторларимиз орасида ҳақиқатан ҳам қишлоқ хўжалигини билмайдиган одамлар бор. Бундай ходимдан нима кутиш мумкин? Бундай ходим далага бориб қолса, ҳойнаҳой раис уни кўргач, у билан учрашиб, вақтимни бекорчи гаплар билан ўтказиб нима қилдим, дейдида, бирор ёққа жўнаб қолади. Биз ишлаб чиқариш бошқармаларида чуқур билимли бўлган, ишлаб чиқаришни ташкил этишга доир у ёки бу масалалар ҳақида ишонарли маслаҳат бера оладиган ходимларни ишлатишимиз мумкин ва керак.

Қишлоқ хўжалигидаги маслаҳатчи ёки ташкилотчи инспектор шу қадар ишбилармон бўлиши керакки, совхоз директори ёки колхоз раиси бошқармага телефон қоқиб, менга ғаллачилик ёки қорамолчилик, ёхуд қўйчилик билан шуғулланувчи маслаҳатчини юборинглар, дейдиган бўлсин. Бизга ана шундай маслаҳатчилар керак.

Г. Л. Риндин. Совхоз коллективи ишлаб чиқаришни тобора ихтисослаштириб меҳнат унумдорлигини оширмоқда, маҳсулот таннархини камайтирмоқда. Илгари эски от заводи борлигида бир центнер дон таннархи 3 сўм 90 тийин бўлган эди. Ҳозир эса, бир центнер дон бизга 1 сўм 50 тийинга тушаяпти.

Н. С. Хрушчев. Натижа жуда яхши. Маҳсулот таннархини камайтириш — ишлаб чиқаришни ташкил этишдаги муҳим вазифалардан биридир. Сизлар бу соҳада колхоз ва совхозларга яхши ибрат кўрсатаяпсизлар.

Г. Л. Риндин. Бизнинг зонамизда майин жунли қўйчилик катта аҳамиятга эга. Сўнгги йилларда совхозда қўйлар туёғи қарийб уч баравардан зиёд кўпайиб, 36 мингга етди. Ҳар бир қўйдан ўрта ҳисобда 6,2 килограмм жун кирқиб олинди. Қўйчилик — хўжаликнинг фойдали ва сердаромад тармоғидир. Давлат арзон қўй гўшти билан жун олаяпти.

(Давоми иккинчи бетда).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ҳар бир буюмнинг зарар кўрмаган ҳолда ишлаб чиқарилишини таъминлаш соҳасида Москва шаҳар Халқ хўжалиги кенгашига қарашли ўнбеш корхона коллективларининг ташаббуси тўғрисида

КПСС Марказий Комитети қайд қиладики, Москва шаҳар Халқ хўжалиги кенгаши корхоналарининг коллективлари КПСС XXII съезди қарорларини амалга ошира бориб, саноат ишидаги иқтисодий кўрсаткичларнинг яхшиланишига, ишлаб чиқаришнинг рентабеллиги ошишига қатъий эришмоқдалар. Кейинги икки йил ичида планли зарар кўрувчи корхоналар сони кескин суратда камайди.

«Красний пролетарий», «Калибр», «Манометр», «Компрессор», «Москабель», «Каучук», «Пролетарск труд», «Металлорукав», механик бурама ўйинчоқлар заводларининг, Кунцево тўқимачилик-пардозлаш фабрикаси, «Красная заря», «Красний Октябрь», «Свобода», Балакирев номли фабрикаларнинг ҳамда «Заря» пойафзал корхоналари бирлашмасининг коллективлари рентабель ишлашга эришиб ва ишлаб чиқаришнинг иқтисодий самарасини янада оширишнинг мавжуд резервларидан фойдаланишга интилиб, қимматли ватанпарварлик ташаббуси кўрсатдилар — 1964—1966 йиллар мобайнида ишлаб чиқариладиган буюмларнинг ҳар қайсисини зарар етказмайдиган қилиш ҳамда айни вақтда маҳсулот сифатини тобора ошириш мажбуриятини олдилар.

Шу мақсадга эришиш учун янги прогрессив технологияни, узел ва деталларнинг мукаммалроқ конструкцияларини жорий қилиш, пластмассалардан кенг фойдаланиш, моддий ресурсларни ва пул маблағларини тежаб-тергаб сарфлаш, ишлаб чиқаришнинг ташкил қилинишини яхшилаш тадбирлари ишлаб чиқилди.

КПСС Марказий Комитети қарор қилади:

1. Ҳар бир буюмнинг зарар кўрмаган ҳолда ишлаб чиқарилишини таъминлаш соҳасида Москва шаҳар Халқ хўжалиги кенгашига қарашли ўн беш корхона коллективларининг ташаббуси маъқуллансин.

2. Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари ва Министрлар Советларига, ўлка ва область партия комитетларига, халқ хўжалиги кенгашларига, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларига қуйидагилар тавсия қилинсин:

Москва корхоналари коллективларининг қимматли ташаббуси бутун чоралар билан қўллаб-қувватлансин ҳамда саноат ходимлари ўртасида маҳсулот сифати тобора оширилгани ҳолда, ҳар бир буюмни зарар кўрмасдан ишлаб чиқариш учун кураш авж олдирилсин;

ишлаб чиқариладиган буюмларнинг зарар келтиришини тугатишга муваффақиятли эришаётган корхоналарнинг тажрибаси умумлаштирилсин ва қунт билан жорий қилинсин;

Саноат корхоналари коллективларининг буюмларни зарар кўрмай ишлаб чиқаришни ташкил қилиш соҳасидаги иши матбуотда, радио ва телевидение орқали кенг ёритиб борилсин.

* * *

КПСС Марказий Комитети шу нарсага ишонадики, москваликларнинг ватанпарварлик ташаббуси мамлакат саноат корхоналарининг коллективлари орасида кенг қўллаб-қувватланади ва бутун чоралар билан ёйилади, ҳар бир партия, касаба союз ва комсомол ташкилотининг, ҳар бир ишчи, инженер, техник, экономист, технолог, конструктор ва илмий ходимнинг кундалик иши бўлиб қолади, бу эса ишлаб чиқаришни иқтисодий самарасини оширишга, халқ хўжалигини янада ривожлантириш ва меҳнаткашларнинг фаровонлигини ошириш учун қўшимча маблағларга эга бўлишга имкон беради ҳамда коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришга муҳим ҳисса бўлиб қўшилади.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДАН

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва ССР Иттифоқи Министрлар Совети Совет Иттифоқининг барча меҳнаткашларига чуқур қайғу билан маълум қиладиларки, Польша Халқ Республикасининг таниқли партия ва давлат арбоби, Польша бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Польша Халқ Республикаси Давлат кенгашининг раиси, Халқ бирлиги фронти умум Польша комитетининг раиси, Совет Иттифоқининг содиқ дўсти ўртоқ Александр **Завадский** узоқ давом этган оғир касалликдан сўнг, 1964 йил 7 августда Варшава вақти билан соат 15 дан 05 минут ўтганда вафот этди.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ — **СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ** — **ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИ**

ЭКОНОМИКАНИ ЧУҚУР БИЛАЙЛИК, ҲАР ГЕКТАР ЕРДАН ЭНГ КЎП МАҲСУЛОТ ОЛИШНИ ЎРГАНАЙЛИК

(Боши биринчи бетда).

Биз ўз ишимизда мол гўшти етиштиришга алоҳида эътибор бераяпмиз. Совхоз ҳар йили давлатга юзлаб қорамол топшираяпти. Бир центнер мол гўштининг таннархи ўтган йили 55 сўм, бу йил эса 47 сўм бўлди.

Н. С. Хрушчев. Мол таннархини қандай йўллар билан камайтирдинглар?

Г. Л. Риндин. Асосан ем-хашакни ва, аввало, силосни арзонлаштириш йўли билан. Бизда маккажўхори силоси қишки шароитда асосий озуқа ҳисобланади. Ёзда чорва моллар яйловларда ўтлатилади. Қорамоллар рационининг 65-70 проценти ширали ва дағал хашаклардан, 12-13 проценти эса дондан иборат. Одатда бир килограмм семиртиришга 0,8 килограмм дон сарфланаяпти. Бизда ширали озуқа энг арзон озуқа ҳисобланади. Бу — мол гўшти таннархини камайтиришнинг битта йўлидир. Иккинчи йўли шуки, сўқимга боқиш муддатлари қисқартирилди, боқилган мол вазни хийли қисқа давр ичида кўпайтирилди. Биз ёш молларни 15-16 ойлик бўлгунча боқиб, тирик вазни 380-400 килограммга етганда топшираяпмиз.

Н. С. Хрушчев. Сизларнинг чорва молларни сўқимга боқиш соҳасидаги методингиз ва ажойиб подачингиз ўртоқ Бондаревскийнинг иши тўғрисида кеча «Сельская жизнь» газетасида мақола босилди. Ўртоқ Бондаревскийнинг тажрибаси ғоят диққатга сазовордир.

Г. Л. Риндин. Мол гўшти етиштириш — совхозда энг рентабелли соҳалардан бири.

Н. С. Хрушчев. Гўштга боқилаётган сигирларни соғаяпсизларми?

Г. Л. Риндин. Йўқ, соғмаяпмиз. Говмуш сигирлар подасида бошқа наслли молларимиз бор, шу сигирларнинг ҳар биридан ўтган йили 2.200 килограмм сут олдик. Булар қизилдашт насли билан калмиқи наслининг дурагайларидир.

Н. С. Хрушчев. Вазнида қандай тафовут бор?

Г. Л. Риндин. Бизда тоза қизилдашт наслининг ўзи йўқ. Дурагай сигирлар 400-420 килограмм келади, қалмиқи наслидан бўлган сигирлар эса 540-550 килограмм келади.

Н. С. Хрушчев. Бу масалани ўрганиб, анализ қилиб кўриш керак. Гарчи мамлакатимизнинг айрим дашт районларида сўқимбоп моллар боқиш эҳтимол мақсадга мувофиқ бўлса ҳам, чорва молларни сўқимбоп ва говмуш деб ажратиб юришга ҳамма қўшила бермаса керак.

Бироқ, қишлоқ хўжалиги энг тараққий этган мамлакатларда сут гўшт берадиган чорва моллар боқиш тартибига амал қилишаяпти. Сигир ҳам гўшт, ҳам сут беради. Буни мен масалан, Данияда кўрдим. Данияликлар — чорвачилик соҳасида ниҳоятда уста одамлар экан. Дания чорвачилик соҳасида фақат Европа учун эмас, балки жаҳон практикаси учун ҳам намуна бўлиши мумкин. Суҳбатлашган вақтимизда данияликлар чорва молларнинг фақат сут олиш мақсадида боқилишига ҳам, фақат гўшт олиш мақсадида боқилишига ҳам қарши фикрларни айтдилар. Сигир сут, қаймоқ беради. Шу билан бирга, унинг қорнидан тушган бузоқ сўқим учун боқилади.

Сизларнинг Сальский ишлаб чиқариш бошқармангизда ҳам чорва молларни сўқимбоп ва говмуш деб ажратиб юришга ҳамманинг хоҳиши бор, дейиш қийин. Бир хўжаликда биз қизилдашт наслли ажойиб буқачаларини кўрдик. Менга айтишларича, шу наслнинг сигиридан хўжалик 2,5 минг литр сут олар экан, бузоқларини эса гўштга боқиб, буқачаларнинг вазни 350 килограммга етганда ва ундан ҳам ошиб кетганда топширишар экан.

Шуларнинг ҳаммасини ҳисоблаб, чамалаб кўринглар. Бу ишда ҳар икки ҳолатда ҳам гўшт миқдорини, маҳсулот бирлигига сарфланаётган ем-хашакни, гўшт таннархини ҳисобга олиш керак. Ниҳоят, сут ва гўшт берадиган чорва моллар тўғрисида гап борганида, сигирдан олинган сутнинг қимматини, қаймоқнинг қимматини гўштнинг қимматига қўшиб юбориш лозим. Бунда сутдаги қаймоқ, сариёғнинг баҳоси мол гўштига нисбатан қиммат туришини назарда тутиш керак.

Менинг гапимни тўғри тушунинглар, мен сизларнинг хўжалигингиз тўғрисида гапираётганим йўқ. Гап чорвачиликни ривожлантиришда, гўшт ва сут етиштиришда танлаб олишимиз лозим бўлган йўл ҳақида бораяпти. Бу масала ҳақида ҳозирча муайян бир фикрни айта олмайман. Конкрет шароитларга мувофиқ, бизда маълум вақтгача гўшт берадиган чорвачилик ҳам, сут-гўшт берадиган чорвачилик ҳам ривожланиб бораверса керак. Бундан ташқари, чорвачилик хўжалигини шартта қайта қуриб бўлмайди. Чорва молларнинг турли шароитларда боқилаётганини назарга олиб, ҳар иккала йўлни ҳам ўзига қўйиб бериш керак. Сизлардан яна шуни бир карра илтимос қиламанки, ҳаммасини ҳисоблаб кўринглар, иқтисодий жиҳатдан суриштириб кўринглар. Боқиш методлари ҳар хил бўлгач, харажатлар ҳам ҳар хил бўлади — шуларнинг барини ҳисобга олмоқ керак. Сут-гўшт берадиган чорва молларни соғиб туриш лозим бўлса, сўқимбоп чорва молларга фақат подачининг ўзи кифоя, сут соғувчиларнинг кераги йўқ. Шуларнинг ҳаммаси эътиборга олиниши лозим. Ҳар тарафлама ўрганиб чиққандан кейингина энг яхши йўлни танлаб олиш мумкин.

Г. Л. Риндин. Яхши. Биз бундай ҳисоб-китобларни тайёрлаймиз. Хўжалигимизнинг ривожланишини кўрсатувчи рақамларга мен яна баъзи рақамларни илова қилмоқчиман. 1953 йилда от заводида 944 ишчи бор эди, ҳозир 1126 киши ишлаяпти.

1953 йилда от заводи 816 минг сўмлик маҳсулот етиштирган бўлса, бу йил хўжалигимизнинг товар маҳсулоти 2 миллион 600 минг сўмлик бўлади, яъни уч баравардан зиёд кўпаяди. Бу, меҳнат унумдорлиги ошиб бораётганлигининг, ишчилар малакаси анча ошганлигининг далилидир, ишчиларимиз эндиликда озроқ меҳнат ва маблағ сарфлаб, анча кўп маҳсулот етиштирмоқдалар.

Н. С. Хрушчев. Бу — тўғри йўл. Меҳнат унумдорлигини ошириш ҳар бир хўжалик учун асосий вазифа ва ҳар бир совет кишисининг бурчи бўлмоғи керак.

Г. Л. Риндин. Келажакда хўжалигимиз ихтисослаштирилган шаклга кириб, ғаллачилик, майин жунли қўйчилик, шунингдек қорамолларни сўқимга боқиш билан шуғулланади. 1970 йилда бизда камида 4 миллион 900 минг сўмлик товар маҳсулот етиштирилади.

Н. С. Хрушчев. Қандай йўл билан?

Г. Л. Риндин. Дон етиштиришни кўпайтириш йўли билан.

Н. С. Хрушчев. Дон етиштиришни қайси негизда кўпайтирасиз?

Г. Л. Риндин. Ҳосилдорликни ошириш негизида.

Н. С. Хрушчев. Хўш, ҳосилдорликни қайси асосда оширасиз?

Г. Л. Риндин. Агротехниканинг мукаммалроқ методларини қўлланиш, серҳосил навларнинг сара уруғларини экиш ҳамда минерал ва маҳаллий ўғитлардан кенг фойдаланиш асосида.

Н. С. Хрушчев. Ҳосилдорликни қайси даражага етказишни ўйлаяпсиз?

Г. Л. Риндин. Бизда муттасил ҳосилдорлик 20—22 центнер атрофида бўлади, айрим йилларда эса биз бутун хўжаликда гектар бошига 26—27 центнер оламиз.

Н. С. Хрушчев. Ҳозир районлаштирилган навларга нисбатан янги навларнинг юксак даражада маҳсулдорлиги тўғри бўлиб чиқса, мўлжалланган ҳосилни минерал ўғит солмасдан ҳам олаверасизлар, деб ҳисоблайман. Агар минерал ўғит солсаларингиз, ҳар гектар ердан кўпроқ дон олишни мўлжаллай беришингиз мумкин. «Мироновская-808» гектар бошига 35—37 центнер дон бераётганини ўзингиз менга айтдингиз. Фараз қилайлик бирор йили 20 центнер берсин. Лекин шунда ҳам ҳосилдорлик соҳасида ками билан ўрта ҳисобда 25 центнер даражасига чиқа оласиз. Бу гапларнинг ҳаммасини мен ўзимга ойдинлаштириб олиш учун айтаяпман, тағин мени бизнинг ҳисоб-китобимизга қўшилмаяпти, деб ўйламанг.

Г. Л. Риндин. Ана шу йиллар ичида гўшт етиштиришни 13 минг центнер, яъни икки баравар кўпайтирамиз, совхоз давлатга 25—26 минг центнер гўшт сотади, шунинг 55—60 проценти мол гўшти ва 40—45 проценти қўй гўшти бўлади.

Н. С. Хрушчев. Туёқни кўпайтирасизларми?

Г. Л. Риндин. Туёқни кўпайтирамиз, бўрдоқига боқиш муддатини қисқартирамиз, шунингдек молларнинг топшириладиган вазнини оширамиз. Совхоз 14 ойлик буқаларни 400—450 килограмм қилиб топширишни ўзига мақсад қилиб қўймоқда.

Ишимизнинг умумий натижалари мана шулардан иборат: ўтган йили хўжаликнинг рентабеллилик даражаси 32 процент бўлди, бу йил 35—36 процентга кўтарилади, 1970 йилда рентабеллилик даражасини 62,8 процентга чиқаришни мўлжаллаяпмиз. Бошқача қилиб айтганда, маҳсулот етиштиришга сарфланган ҳар бир сўм эвазига ўтган йили 32 тийин фойда олинган бўлса, бу йил 35—36 тийин фойда олиниши кутилаяпти.

Н. С. Хрушчев. От заводларининг танқид қилингани фойда бердими?

Г. Л. Риндин. Ҳа, танқид бизга жуда ёрдам берди. Биз ишлаб чиқаришни олға силжитиб, ўз имкониятларимиздан кенгроқ фойдалана олдик.

Н. С. Хрушчев. Яна бир масалани ўртага қўймоқчиман. Келинглар, ем-хашак мутахассислари билан ишлаб кўрайлик. Мамлакатимиздаги кўпгина районлар чорва молларга едириш учун похолдан фойдаланаяпти. Молларга беришдан олдин похолни тўйимли қилишни, ундан терт тайёрлашни ўрганиб олиш керак. Ҳар хил вақтларда бу масала хусусида анчагина таклифлар айтилди. Бир неча йил муқаддам олимлар похолга оҳак, оҳак сути аралаштириб беришни тавсия қилишди. Бошқа хил тавсиялар ҳам берилди. Гарчи ўша вақтда колхоз ва совхозларда ем-хашак ҳозиргидан кам бўлиб, силос учун маккажўхори ҳали кенг миқёсларда етиштирилмаётган бўлса ҳам, биз похолни ишлаш методларига эътибор бермадик. Башарти, бирон хўжалик ҳар бир сигир учун уч тонна силос бостириб қўйса, буни намуна қилиб кўрсатар эдик. Ҳозир кўпгина колхоз ва совхозлар ҳар бир сигир учун 10—15 тоннадан силос бостираяпти, шундай бўлса ҳам, похолдан фойдаланиш муҳим аҳамиятга эга. Келинглар, похолни тотлироқ қилиб уни тўйимлироқ озуқага айлантиришнинг энг яхши йўллари тўғрисида олимлар билан бир маслаҳатлашиб кўрайлик. Сизлар похолни бирон нарса қўшиб тотлироқ, қилишга уриниб кўрмадингларми?

Г. Л. Риндин. Похол қора мол учун яхши озуқа бўлиши мумкин деган фикрдамиз. Биз қалмоқи қорамол боқмоқдамиз. Бунақа мол хўра бўлади. Уларнинг асосий овқати силос билан похолдан иборат. Хўжаликда кўпинча похолни майдалаб, молларга силос билан қўшиб берилади. Биз яхши натижалар олмоқдамиз. Ҳар бир сигир бутун қиш бўйи силос билан аралаштирилган икки тонна похол ейди.

Н. С. Хрушчев. Сизларнинг тажрибангиз диққатга сазовор. Аммо похолни молга беришдан олдин силосга аралаштирмоқ, балки уни силос бостириш вақтида силосга қўшиб юбориш яхшироқ бўлса керак. Похолни майдалаб қўйиш айниқса қора моллар ва қўйлар учун озуқа запасини кўпайтиради. Илгарилар деҳқонлар буни уддалай олмас эдилар. Чунки уларнинг зарур химиявий воситалари йўқ эди.

Ҳозирги вақтда химия қишлоқ хўжалигига ёрдам берадиган бўлиб қолди. Похолни яхши озуқага айлантирмоқ учун химия фойдали моддалар бериши мумкин. Похол майдалайдиган асбоблар ўрнатилган комбайнлар керак. Бундай машиналарни аввало, чўлдаги совхозларга, қўриқ районлардаги совхозларга бериш лозим. Ана шундай колхозлар ва совхозлар тўппа-тўғри комбайннинг ўзи майдалаб берган похолни оладиган бўлиб қоладилар, кейин бу майдаланган похолга зарур тўйимли моддаларни қўшишдан бошқа иш қолмайди.

Г. Л. Риндин. Ҳозирги вақтда бизнинг хўжалигимизда қора мол боқиш учун похолдан самарали фойдаланилмоқда. Агар похолга турли моддалар қўшилса, бундай похол билан молларни боқиш тағин ҳам яхшироқ натижа бера веради. Бу ишда бизга олимлар кўмаклашишлари лозим.

Н. С. Хрушчев. Сизлар суғориладиган ерларда маккажўхори экишларингиз мумкинми?

Г. Л. Риндин. Келгуси йилда суғориладиган ерларга бироз маккажўхори экиш тайёргарлигини кўрмоқдамиз. Бизда сув кўп эмас. Лекин шундай бўлса ҳам маккажўхорини суғориш учун сув олса бўладиган кичик кўлларимиз бор.

Н. С. Хрушчев. Волгоград областидаги Чапаев номли колхозда халқоп сувдан ерларни суғориш учун қандай фойдаланаётганликларини менга кўрсатишди. Улар муайян майдоннинг атрофини марза билан ўраб қўйишади, эриган сувлар шу майдонга тўпланади. Шу ерлар сувни шимиб олгандан кейин маккажўхори, буғдой ёки бошқа экин экилади. Мана шундай усул билан суғориладиган ерларнинг ҳар гектаридан хўжалик 20 центнер буғдой олмоқда; ҳатто, картошка ҳам қўшни колхозда гектар бошига 19 тонна ҳосил берибди. Маккажўхорининг ҳар гектаридан 200 центнердан ошириб, силосбоп ҳосил олинганлигини айтишди.

Лекин имконият бўлган ерларда маккажўхорини суғориб туриш жуда яхши, албатта. Ерлар мана шундай суғорилганида гектар бошига, минг центнер ва ундан ҳам ошириб, сўтали силосбоп маккажўхори пояси олиш мумкин. Шу йўл билан эса бир гектар ернинг ҳосили билан 4—5 сигир боқса бўлади. Катта ҳосил олиш мумкинлиги тажрибада исбот бўлди. Украинлик механизатор ўртоқ Романюкнинг тажрибасини ўрганишни сизларга маслаҳат бераман. У, Херсон областида ишлайди, бу областнинг шароити сизларникига кўп жиҳатдан ўхшайди. Ўтган йил ўртоқ Романюк звеноси гектар бошига 90—95 центнер маккажўхори дони олди, бир гектардан олинган силосбоп маккажўхори пояси эса 700—800 центнерга етди. Ўртоқ Романюк бу йил 200 гектарга маккажўхори экканлигини, гектар бошига юз центнердан дон олиш ниятида эканлигини менга айтди. У, суғориладиган ерларда катта ҳосил берадиган «Днепровская—200» навли маккажўхори экмоқда.

Г. Л. Риндин. Суғориш канали бизнинг хўжалигимиз территориясидан ўтади. Бу канал кўп сув беради, биз бу сувдан биринчи навбатда маккажўхориларни суғориш учун фойдаланамиз. Бу эса тағин ҳам кўпроқ озуқа етиштиришимизга, давлатга тағин ҳам кўпроқ гўшт етказиб туришимизга имкон беради.

Н. С. Хрушчев. Хўжалигингизда эришилган натижалардан жуда мамнун бўлдим. Сизларнинг коллективингизни, партия, комсомол, касаба союз ташкилотларингизни, хўжалигингизнинг мутахассислари ва раҳбарларини катта муваффақиятларни қўлга киритганликлари билан қутлайман. Хўжалигингиздаги ишчилар яхши ишлашибди. Сизлар бу йил ҳам олган мажбуриятларингизнинг ҳаммасини муваффақиятли бажаришларингизга ишонаман.

Г. Л. Риндин. Олдимизга қўйилган вазифаларни бажариш учун бутун кучимизни сарфлаймиз.

Н. С. Хрушчев. Хўш, сизларда йилқичиликнинг аҳволи қалай. Хўжалигингизнинг номи от заводику?

Г. Л. Риндин. Биз отларнинг зотини яхшиламоқдамиз. Бизнинг йилқичилигимиз рентабел тармоқ бўлиб қолган. Хўжаликда дон оти деб аталган зотли йилқилар боқиб кўпайтирилмоқда. Бу отлар фақат бизнинг мамлакатимиздагина эмас, чет элларда ҳам донг чиқарган. Шунақа, биз отларни унутиб қўйганимиз йўқ, шу билан бирга биз давлатга дон, мол гўшти, қўй гўшти, жун ва бошқа маҳсулотлар ҳам бермоқдамиз.

Н. С. Хрушчев. Бу ишингиз яхши. От заводининг коллективига меҳнатда янги муваффақиятлар тилайман.

* * *

Ўртоқ Н. С. Хрушчев хўжаликнинг далаларида бўлди, маккажўхори экилган ерларни, майин жунли қўй подаларини, дон оти деб аталган зотли йилқиларни, қора моллар подасини кўздан кечирди, чўпонлар, йилқичилар, подачилар, механизаторлар билан суҳбатлашди.

Бош чўпон И. И. Мосиенко ўзининг бригадасида совлиқ боқилаётганлигини айтди. Қўйлар бу йил яхши қўзилади. Ҳар бир қўйдан 6 килограмм жун қирқиб олинди. Чўпонлар бригадасига юксак кўрсаткичларга эришганлиги учун коммунистик меҳнат коллективи номи берилди.

Н. С. Хрушчев чўпонга яхши ишлар қилганлиги учун ташаккур айтди, хўжаликда туя боқишни тавсия қилди. Яйловда қўйдан қолган чўп-хашакни, деди Н. С. Хрушчев, туялар ея беради.

Чўлда, яйловда, боқилаётган қора мол тўдалари олдида подачи И. Т. Бондаревский билан гаплашди. Унинг тўрт кишилик звеноси 500 бош бузоқни боқиб, семиртирмоқда, қишга керакли ем-хашакни шу звенонинг ўзи экиб ва тайёрлаб қўймоқда. Унинг звеносида буқачаларни бир центнер семиртириш атиги 37 сўмга тушган, мол гўшти центнерининг таннархи эса ўрта ҳисобда 55 сўм 95 тийинга тушган. Звено боқиб семиртирган ҳар бир буқача хўжаликка 67 сўмдан кўпроқ соф фойда берган. Шу ернинг ўзида Никита Сергеевич подачи П. С. Рибалко билан суҳбатлашди. Бу подачи қора молларни қўлда боқиб яхши семиртирмоқда. Ўртоқ Рибалко молларни қўлда боқиб семиртириш яхшироқ натижа бераётганлигини айтди. Бу коллектив қора молни қўлда боқиб, семиртиришга ҳозирланмоқда.

Хўжаликнинг далаларида похолни майдалаб ва шиббалаб берадиган асбоб ўрнатилган комбайн агрегати синовдан ўтказилмоқда. Таганрогдаги комбайн заводи конструкторлик бюросининг бош конструктори, Ленин мукофоти лауреати Х. И. Изаксон далаларни похолдан тозалаб берадиган машина яратганлигини ва далаларни похолдан тозалаш ҳақида ўзи таклиф қилган усулни айтиб берди. «СК—4» комбайнига похолни майдалаб берадиган асбоб билан бирга майдаланган похолни шиббалайдиган асбоб ҳам ўрнатиб қўйилади. Майдаланган похол сомон бўлиб, шу асбобга тушади, прессланиб, шиббаланиб той қилинади ва комбайн уни далага ўзи ташлаб кета веради. Сўнгра махсус асбоб ўрнатилган трактор бу тойланган сомонни кўтариб олиб, даланинг чеккасига элтиб қўяди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев похолни шундай усулда йиғиштириб олишни кўздан кечирди, конструктор билан батафсил суҳбатлашди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев хўжаликни бориб кўриб ва Х. И. Изаксон таклиф қилган усулда похолнинг дала шароитида қандай йиғиштириб олинаётганлиги билан танишиб чиққанидан кейин Ростов областининг раҳбарларига ва от заводининг ходимларига бу масалага доир ўз мулоҳазаларини айтди.

Ерларни кузда шудгор қилиб қўйиш, деди Н. С. Хрушчев келгуси ҳосилнинг негизидир. Дон янчиб олингандан кейин далаларни похолдан тозалаб қўйиш эса ерларни ўз вақтида шудгор қилишнинг энг биринчи шартларидан биридир. Қўриқ ерлар очилган ва йирик дон хўжаликлари ташкил этилган районларда, Қозоғистон ва Сибирда бу ишни тезроқ ўтказиш айниқса муҳим. Бундай районларда ерларни кузда ҳайдаб қўйиш учун жуда оз вақт қолади.

Бу гап фақат қўриқ ерларгагина таллуқли эмас. Саратов, Волгоград, Ростов областларида, Ставрополь ўлкаси, Кубан ва Украинада, айниқса ер майдонлари кўп бўлган Украинанинг жанубида, хуллас, ерлар кузда шудгор қилиб қўйиладиган жойларда келгуси йилда тағин ҳам катта ҳосил олишни таъминламоқ учун ангизларни тозалаш ишларини қисқа муддат ичида ўтказиш ва далаларни похолдан тезроқ тозалаб қўйиш керак. Далаларни похолдан тозалаб қўйишнинг бегона ўтларни йўқотиш учун аҳамияти катта. Ангизларни тозалаш ва ерларни кузда шудгор қилиш ишлари ҳам шу мақсадда ўтказилади.

Конструкторлар, инженерлар, ихтирочилар похолни йиғиштириб олишни машиналаштирмоқ учун кўп куч ва ғайрат сарфладилар. Мен бу ишни ташкил қилишнинг турли усулларини кўрганман, лекин Украина қишлоқ хўжалиги учун илмий тадқиқот институти яратиб берган агрегат ҳозирги вақтда, чамамда, айниқса диққатга сазовор агрегат деса бўлади. Бу агрегат шундан иборатки, комбайнга похолни майдалаб берадиган асбоб ҳамда майдаланган похолни йиғиштириб олиб, даланинг чеккасига чиқариб қўядиган махсус аравача ўрнатилган. Мен бу агрегатнинг қандай ишлашини бундан бир неча йил муқаддам кўрган эдим. Ўзи жуда содда бўлса ҳам, лекин бу агрегат энг оригинал бўлиб, масалани жуда тубли равишда ҳал қилиб берган агрегат десам бўлади. Комбайнга майдалагич машина ўрнатиб қўйилган. Буғдой ёки бошқа донли экинлар янчилганидан кейин барабан чиқариб юборган похол мана шу майдалагичга ўтади, бу асбоб похолни майдалаб, сомонга айлантиради, бу сомон бошқа чўп-хашаклар билан бирга махсус труба орқали аравачага тушаверади. Бу аравачага 40 куб метр сомон сиғади. Буни бир ярим тонна сомон деса бўлади.

Бу сомонни ташиб олиш учун ҳар бир комбайнга иккита мана шундай аравача тиркаб қўйиш кифоя қилади. Сомонни дарров катта хирмонга ёки моллар боқиладиган жойга элтиб қўйишни мақсад қилиб олишнинг кераги йўқ. Бу сомонни ташиб олмоқ учун ҳайдаладиган ердан юрмаслик мақсадида уни ҳайдалаётган ерга яқинроқ жойда тўплаб қўя бериш керак. Тажриба шуни кўрсатдики, сомонни ташиб олмоқ учун иккита аравача ва бир трактор бемалол кифоя қилади. Бу иш учун ғилдиракли трактордан фойдаланиш яхшироқ. Аравачанинг яхшилиги нимада? Бу аравачалар тез ишлайди, комбайн ўтиб кетиши биланоқ, похолни дарров йиғиштириб олишга имкон беради. Шу туфайли ангизларни тозаламоқ ёки, далада бегона ўтлар бўлмаса, дарҳол ерни шудгор қилмоқ учун дарров бу ерларга нисбий бороналар солиб юбориш мумкин бўлиб қолади. Шу билан бирга сиз майдаланган похолни ва сомонни дарров йиғиштириб олиб, бир жойга тўплаб қўяверасиз. Майдаланган похол ва сомон эса, молларни боқиш учун жуда яхши озуқа бўлади ва органик ўғитларни тўпламоқ учун молларнинг тагига тушаб қўйилади.

Бу методга, бу аравачаларга механизаторларнинг совхоз ва колхоз раҳбарларининг эътиборини тортаётганлигимга сабаб нима? Бу аравачаларнинг яхшилиги шуки, улар билан ҳамма ишни бажарса бўлади ва бутун йил бўйи булардан фойдаланиш мумкин. Бу аравача — тиркама прицепнинг ўзи. Агар сиз уни ғилдиракли тракторга тиркаб қўйсангиз, у билан дон, силосбоп хашаклар ва деҳқончиликдаги бошқа маҳсулотларни бемалол ташийберишингиз мумкин. Бошқа юкларни ташиш учун, масалан, озуқаларни ташиш учун аравачалардан бемалол фойдалана берасиз. Агар бу аравачаларга тешиклари беркитилган четан ўрнатилса, унда дон ҳам ташиса бўлади.

Госплан зарур миқдорда маблағ ажратиши, саноат эса украиналиклар таклиф қилган агрегатларни ясаб бериши керак. Бу тадбирлар Марказий Комитет Пленумининг қишлоқ хўжалигини юритишнинг интенсив усулларига ўтиш тўғрисидаги қарорларини муваффақиятли амалга оширишга ёрдам беради.

Бизнинг талантли конструкторимиз ўртоқ Изаксон далаларни похолдан тозалаш проблемаси устида кўп ишлади. Унга ва унинг коллективига қилган хизматларини тақдирлаб, «СК-4» комбайнини яратганликлари учун Ленин мукофоти берилди. Ўртоқ Изаксоннинг вариантлари кўп эди, Зимовниководаги 163-от заводида мен унинг охирги вариантини кўрдим. Бу вариант похолни йиғиштириб олиш учун илгари ҳам таклиф қилинган вариантларнинг энг яхшиси деса бўлади. Бу агрегатни ўрганмоқчи бўлган кишилар қишлоқ хўжалик киножурналини кўриб, у билан танишиб олишлари мумкин. Журналда агрегат яхши кўрсатиб берилган. Мен бу журнални кўрганман ва от заводининг даласига борган вақтимда ўша агрегатнинг нималигини билиб борган эдим. Мен даланинг ўзида агрегатнинг қандай ишлаётганлигини ўз кўзим билан кўрдим.

Майдаланган похолни шиббалаш учун ўртоқ Изаксон таклиф қилган машинанинг украинлар таклиф қилган аравачага нисбатан камчилиги аввало шуки, уни ясаш учун кўп металл кетади. Мен четан ўрнида ишлатиладиган сим тўрга кетадиган метални айтмоқчиман. Лекин гап фақат шунинг ўзидагина эмас, аравача прицепнинг ўзидир, ундан ҳамма иш учун фойдаланса бўлади. Аравачанинг ғилдираклари ва ўқига сарф бўлган металлнинг хизмати катта. Ундан ўрим-йиғим ишларидан бошқа ишларда ҳам фойдаланса бўлади. Тиғизлагич эса комбайнга осиб қўйилган агрегат бўлиб, фақат ўрим-йиғим ишларида фойдаланиш учунгина ясалган. Одатда ўрим-йиғим ишлари 15—20 кун давом қилади, бу иш тамом бўлгандан кейин тиғизлагич олиб қўйилади ва хўжаликка ҳеч бир фойда келтирмай, ўн бир ой бекор ётади.

Аравачанинг тиғизлагичга нисбатан бошқа афзалликлари ҳам бор. Тиғизлагичда тойланган сомон автоматик равишда ерга ташланиб кетила беради. Кейин паншахага ўхшаш кўтаргич ўрнатилган трактор келиб, бу тойни кўтариб олиши ва муайян жойга элтиб қўйиши керак. Бунинг яна бир камчилиги шундаки, тойланган сомон ерга ташланганида сомон қолдиқлари ва тўпони ерга тўкилиб қолади. Бу қолдиқлар унчалик кўп бўлмаса ҳам, лекин шу жойда шу қолдиқлар билан бирга бегона ўтлар ҳам қолиб кетади.

Агрегат тойланган сомонни ерга қўяётган вақтида тойнинг устини титиб юборади. Ўртоқ Изаксон бу камчиликни тузатса бўлади, деди, мен бунга ишонаман. Қалпокни юқорироқ қилиб қўйиш мумкин, албатта, бундай қилинганида у тойланган сомонга тегмайдиган бўлади. Лекин шундай бўлса ҳам тойланган сомоннинг усти остига қараганда унчалик тиғиз бўлмаганлиги сабабли шамол сомонни учириб кетаверади. Бу эса қимматли маҳсулотнинг нобуд бўлишига, бегона ўтларнинг уруғлари тупроққа чочилишига сабаб бўлади.

Тойланган сомоннинг оғирлиги унчалик катта эмас, бир тоннадан ошмайди, шу сабабли сомоннинг, 15—20 проценти нобуд бўлади. Бу сомон тойлари дала чеккасига тўплаб қўйилган кулча нонга ўхшайди.

Ниҳоят, тиғизлагичдан фойдаланиш хўжаликни ғалла ўриб олингандан кейин ерни ишлайдиган машиналарни кетма-кет далага солиб юбориш, ангизларни тозалаш, ерни ҳайдаш имкониятидан ҳам маҳрум қилиб қўяди. Шу сабабли менинг фикрим шуки, сомонни тиғизламоқ учун ўртоқ Изаксон таклиф этган конструкция Украинанинг механизация институти таклиф этган аравача билан рақобат қила олмайди ва бу аравачага нисбатан унинг камчиликлари кўп. Бу аравача эса ҳозир хўжаликларда кенг қўлланиладиган бўлиб қолди. Фақат қилинган ҳисоб-китобларгина эмас, шу билан бирга тажрибанинг ўзи ҳам аравачанинг иқтисодий фойдаси кўплигини кўрсатиб турибди. Ҳосилни ўриб-йиғиб олиш, ғалла янчиб олинганидан кейин похолни тиғизлаб, ерга ташлаб кетадиган тиғизлагич ўрнатилган комбайн кетидан даладаги сомон тойларини йиғиштириб олиш учун уч сўм сарф бўлади. Аммо бунинг учун аравачадан фойдаланилса, бу ишга 1 сўм 43 тийин сарф бўлади.

Кўриниб турибдики, аравачадан фойдаланилганида ўрим-йиғим ишлари тиғизлагичдан фойдаланишга қараганда икки баравар арзонга тушади. Бундан ташқари аравача ишни тезлаштиради, ерни ўз вақтида шудгор қилиб қўйишга ва, бинобарин, келгуси йил ҳосили учун яхши замин тайёрлашга имкон беради. Сальский ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи И. Н. Солдатов аравачадан фойдаланган ҳолда ҳосилни йиғиштириб олиш ишига юксак баҳо бериш билан бирга бу метод комбайн кетидан далага плуг солиб юборишга, янги ҳосил учун тупроқни ўз вақтида тайёрлаб қўйишга имконият беради, деб ҳисоблайди. Кўриб турибсизки, бу — керакли ва истиқболи яхши ишдир.

Госплан бу масалага доир тегишли таклифларни тайёрлаб ҳукуматга тақдим этишни лозим, деб ҳисоблайман. Совхозлар ва колхозларнинг эҳтиёжини ҳисобга олиш, араваларни кўплаб ишлаб чиқаришни ҳамда қўриқ ерлардаги ва мамлакатнинг дашт зоналаридаги йирик хўжаликларни аравачалар билан биринчи навбатда таъминлаш учун керакли имкониятларни дарҳол қидириб топиш керак. Бу ишни албатта, бажариш лозим.

Зимовники ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи Д. Д. Шишов, партия комитетининг секретари А. Д. Третьяков, от заводининг директори Г. Л. Риндин, бош агроном А. А. Сибирко, бизда ҳайдаб экин экса бўладиган ерлар кўп, деган гапни айтишди. Лекин бу ерлар шўр босган ерлардир. Сизнинг районларингизда ер бетига тўкилиб ётган гипс ҳам кўп. Ҳозирги вақтда бу гипс бульдозер билан оддий усулда йиғиштириб олинмоқда. Бу гипсни йиғиштириб берадиган ва шўр босган ерларга шу гипсни сочмоқ учун хўжаликлар билан шартномалар тузиб, бунинг эвазига маълум ҳақ оладиган ва хўжалик ҳисобида ишлайдиган хўжалик ташкилоти тузмоқ учун бу масалани яхшироқ ўрганиб чиқиш керак.

Бундан ташқари менга яна шу карсани ҳам айтишдики, шўр босган қўриқ ерларни очиш учун уч ярусли плуглар керак. Аммо бундай плуглар йўқ, ваҳоланки, саноат бундай плугларни ишлаб чиқармоқда. Ўртоқ Ежевский, бу масалани ўрганиб чиқиш ва бундай плугларни ишлаб чиқаришни ташкил этиш тўғрисида СССР Госпланига таклиф киритиши керак.

Сизларга айтиб ўтишни лозим топган мулоҳазаларим мана шу.

ШИМОЛИЙ ОСЕТИЯ АВТОНОМ РЕСПУБЛИКАСИДА КАТТА БАЙРАМ

Н. С. ХРУШЧЕВ ШИМОЛИЙ ОСЕТИЯ ПОЙТАХТИДА

ОРЖОНИКИДЗЕ, 8 август. (ТАСС). Оржоникидзе шаҳри вокзалининг байрамдагидек безатилган пештоғида «Хуш келибсиз, қадрдон Никита Сергеевич!» деган сўзлар ёзилган қизил алвон кўзга яққол ташланиб турибди. Шу алвон билан бир қаторда қўйилган паннода рассом қор босган чўққи фонида осетинларнинг миллий кийимларини кийган йигит ва қизни тасвирлаган. «Яшнаб турган Осетиямиз, шон-шуҳратингни оширабер!» деб ёзилган сўзлар узоқ-узоқларда кўриниб турибди. Байрам либосини кийган вокзал ҳуснига яна бир нарса «40» рақами ҳусн қўшиб турибди. Шимолий Осетия ўз автономиясининг қирқ йиллигини нишонламоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Совети Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг тантаналарда қатнашиш учун келганлиги осетин халқига бениҳоя катта қувонч бағишлади. Ўртоқ Н. С. Хрушчев билан бирга Шимолий Осетияга КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитети Россия Федерацияси Бюроси раисининг биринчи ўринбосари Л. Н. Ефремов, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. И. Поляковлар ҳам келдилар.

Оржоникидзе меҳнаткашлари азиз меҳмонларни самимий кутиб олдилар.

Республика пойтахти байрамдагидек безатилган. Ҳамма жойда қизил байроқлар, транспарантлар, қизил алвонлар кўзга ташланади. Ана шу қизил алвонларда Осетия халқига совет халқлари улуғ оиласида янги, порлоқ ҳаёт барпо қилиш имконини яратиб берган улуғ Ленин партиясига табрик сўзлари ёзилган. Бульварлар, боғлар, парклардаги беҳисоб кўп гуллар, кўкатлар республика пойтахтининг ҳуснига ҳусн қўшади.

Н. С. Хрушчев 180 йилдан буён Кавказнинг улуғвор тоғлари этакларида, Терек дарёси соҳилларида қад кўтариб турган гўзал шаҳарни томоша қилди.

Бу шаҳар совет ҳокимияти йилларида Шимолий Осетия автоном республикасининг йирик маъмурий, саноат ва маданият марказига айланди. Бу ерда, жумладан, рангли металлургия энг йирик корхоналарининг бири — «Электроцинк» заводи бор. Бу завод рангли металлар ишлаб чиқариш процессларини комплекс автоматлаштириш ва механизациялаш соҳасида мамлакатимизнинг асосий тажриба-намуна корхонаси бўлиб қолди.

Совет ҳокимияти йилларида республиканинг пойтахтигина эмас, балки бутун Шимолий Осетия ҳам мамлакатимиздаги қардош республикаларнинг ёрдами туфайли саноати ғоят юксалган ва илғор қишлоқ хўжалигига эга бўлган яшнаб турган ўлкага, ёппасига саводхонлар республикасига айланди.

Осетинлар ўзларининг порлоқ ва шодиёна байрамларини ажойиб меҳнат зафарлари билан кутиб олмоқдалар. Республика саноати етти ой ичида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш планини ошириб бажарди. Мамлакат пландан ташқари 4 миллион 614 минг сўмлик маҳсулот олди. «Электроцинк», «Газоаппарат» заводлари, Беслановдаги маккажўхори маҳсулотлари комбинати ва бошқа корхоналарнинг коллективлари катта муваффақиятларга эришдилар.

Қишлоқ меҳнаткашларининг қўлга киритган муваффақиятлари ҳаммани қувонтиради. Улар Ватанимизнинг омборларига 2 миллион пуддан кўпроқ буғдой тўкдилар. Энг йирик дон райони — Моздок ғаллакорлари кузги дон экинларини республикада биринчи бўлиб ўриб-йиғиб олдилар ва ҳозирги вақтда мол озуқаси бўлган маккажўхорини тез суръатлар билан йиғиштириб олмоқдалар. «Хумалаг» колхозида ишлар жуда яхши уюштирилган. Бу колхозда мамлакатимизга донғи кетган маккажўхорикор, звено бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Харитон Андреевич Албегов ишламоқда. Албегов бошлиқ бригада 200 гектар майдонда маккажўхори етиштирмоқда. Юқори ҳосил устаси гектар бошига 100 центнер ва бундан ҳам кўп маккажўхори дони олмоқда.

«Электроцинк» заводининг коллективи ва «Хумалаг» колхозининг меҳнаткашлари ўртоқ Н. С. Хрушчевни ва унинг ҳамроҳларини ўзларига меҳмон бўлиб келишга таклиф этдилар.

БАРАКАЛИ ҲОСИЛ ТЎПЛАНМОҚДА

Янгийўл бошқармасидаги Охун бобоев номли колхознинг ўртоқ Нурмуҳаммад Шеров бошлиқ бригадаси аъзоларининг бу йилги аҳдлари катта. Улар 100 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 35 центнердан хирмон кўтариб, жонажон республикамизнинг шонли 40 йиллик тўйига муносиб туҳфа ҳозирлашмоқчи.

Азамат пахтакорлар ўз ваъдаларига яраша чинакам ғайрат ва жасорат кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар. Барча майдондаги ғўзалар икки марта минерал ўғитлар аралашмаси билан озиқлантирилди, 2 марта қондириб суғорилиб, уч марта икки томонлама культивация қилинди. Ана шу меҳнатнинг самараси сифатида ҳар туп ғўзада ҳозиргача 5—6 бўлиқ кўсак тўпланди.

Бригада аъзолари ҳосил тўплаш йўлида янада унумли меҳнат қилаётирлар. Сувчилардан Р. Жўраев, О. Юсуфалиев ва Э. Бойматов ўртоқлар ғўзаларни қондириб суғориб ҳар бирлари кунда 1,5—2 гектар ерга сув тарашмоқда. Механизаторлардан Қорабой Эшмуҳамедов, Сайфиддин Дўсматов ва Олим Эшонқулов ўртоқлар сувдан чиққан пайкалларни ер етилиши билан пешма-пеш культивация қилишмоқда.

— Ҳосилнинг 60 процентини «зангори кема»лар ёрдамида териб оламиз, — дейди бригада бошлиғи ўртоқ Н. Шеров. — Бу муҳим ишга ҳозирдан пухта тайёргарлик кўряпмиз.

Бригадада ғўзалар машина теримига мослаб парвариш қилинмоқда. Ғўзаларнинг ғовлаб кетмаслиги, далаларнинг бегона ўтдан тоза бўлишига алоҳида эътибор берилмоқда. Бригада аъзолари ғўза чеканкасини ҳам сифатли ўтказмоқдалар.

М. ПЕЙСЕНОВ.

БУГУН
БИНОКОРЛАР
КУНИ

КОММУНИЗМ МЕЪМОРЛАРИ

КЕЧА ЮБИЛЕЙ ҚУРИЛИШЛАРИДА

Юбилей объектларида қурилиш-монтаж ишлари кўлами қандай бораяпти? «Тошкент ҳақиқати» нинг мухбири кеча Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг 40 йиллик тўйи арафасида ишга тушадиган учта йирик қурилишда бўлиб, шу масала билан қизиқди. Қуйида ҳурматли газетхонларимизни юбилей қурилишларидан олинган сўнгги ахборот билан таништирамиз.

* * *

ПАНОРАМА КИНОТЕАТРИ

Урта Осиёда ягона бўлган бу кинотеатрнинг қурилиш қисми асосан тугалланди. Ҳозир пардозланмоқда .Кинотеатр томоша залининг саккиз қаватли бинога тенг баланд корпуси қуёшнинг заррин нурларида товланади.

Чиндан ҳам пардозчилар мақтовга лойиқ ишлашмоқда. Машҳур уста Ҳожи ака Қосимов ва унинг шогирдлари Бинокорлар куни арафасида томоша зали биносининг ташқи томонларини батамом қўлдан чиқардилар. Абдурасул Комилов, Шоқир Ҳожимуродов ва Неъмат Раҳматуллаев сингари бинокорлин касбини улуғлаётган жонкуярларнинг ҳиссаси айниқса салмоқли бўлди.

— Юбилей тантаналари шу бинода ўтади, — дейди қурилиш участкасининг раҳбари ўртоқ П. Сигал. — Узингиз гувоҳ бўлиб турибсиз, шу объектда ишлаётган 350 бинокорда, машина ва механизмларда бир нафас тиним йўқ. Ҳаммамизнинг ягона орзу-умидимиз бор: кинотеатрни юбилейдан бир неча кун олдин фойдаланишга топширмоқчимиз. Ҳозир томоша залида ҳам, кинотеатр фойесида ҳам сўнгги пардозлаш ишлари олиб борилмоқда.

САВДО МАРКАЗИ

Ҳар дақиқа бўйига-бўй қўшилиб, ҳусни-жамоли гул-гул яшнаётган ана шу бинони Чилонзор яноғида ҳол деб таърифлашмоқда. Чиройли ўхшатиш. Бу бино ишга тушгач, массивнинг бир ҳуснига ўн ҳусн қўшилажак.

Ҳозир бу объектда қурилиш-монтаж ишлари авжида. Бинони тиклаётган 153-трестга қарашли 1-бошқарманинг прораби ўртоқ М. Абдуллаев шундай дейди:

— Вентиляция системасининг монтажини тугалладик. Учта конденцион батарея қурилиши ҳам тугай деб қолди. Устунлар мармар доначалар билан сувоқ бўлинди, биринчи қаватнинг поли ётқизилди. Бугун тўртинчи лифт монтажига киришамиз.

МАРКАЗИЙ УНИВЕРМАГ

Бу объект қурувчилари ҳам катта довон ошдилар. Улар Бинокорлар куни арафасида марказий универмаг биносининг қурилиш қисмини тугалладилар.

— Энди навбат пардозчиларга,— дейди 4-трест 4-бошқармасининг прораби ўртоқ А. Золотицкий. — Улар ҳам ишни жадаллаштириб юборсалар, бино мўлжалдагидан эртароқ фойдаланишга топширилиши мумкин.

Ҳамма қаватларда, ҳамма участкаларда иш қизғин бораяпти, Самиғ Сатторов раҳбарлигидаги бригада сувоқчилари неча учинчи қаватни тўла қўлдан чиқариб, ишнинг давомини бўёқчиларга топширишди. Биринчи ва иккинчи қаватларнинг ҳам сувоғи тугалланди. Яқин кунларда бу қаватларда ҳам пардозчилар иш бошлаб юборадилар.

Т. МИРҲОДИЕВ.

Геннадий Боязитов бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари йирик панеллардан уй қуришда анча мутахассис бўлиб қолишди. Улар қўлидан чиқаётган бинолар шаҳримиз чиройига чирой қўшиб турибди. Суратда: (чапдан) бригада аъзолари Д. Чучарин, В. Кузнецов, А. Кузин, Г. Боязитов, К. Собиров, А. Ивачев ва Т. Файзиев ўртоқларни кўриб турибсиз.

Р. Шамсуддинов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ҲОВЛИ ТЎЙЛАРИ КЎПАЯВЕРСИН

Элимизда нима кўп, байрамлар, тўй-тантаналар кўп. Ҳар касбнинг ўз гашти бўлганидек, ҳар бир касб эгасининг ўз байрами бор. Утган ҳафтада коммунизм карвонбошилари — темирйўлчиларни байрам билан қутлаган эдик. Куни кеча область ғаллакорларининг катта хирмон байрамини тантана қилдик. Бугун бўлса сафдош, елкадош дўстларимиз биз — бинокорларни байрам билан табриклашаяпти.

Бундан бир неча йил илгари бўм-бўш ётган Чилонзорнинг жамоли мисли кўрилмаган даражада ўзгариб кетди. Далалар ўрнида бутун бир шаҳар қад кўтарди. Буларнинг ҳаммаси қурувчилар меҳнати, қурувчилар ижодининг маҳсулидир.

Тўйга тўёна билан келиш қадимий одат. Трестимиз меҳнаткашлари ҳам ўз байрамлари — қурувчилар кунини яхши совғалар билан кутиб олишди. Қурилиш монтаж ишлари бўйича белгиланган етти ойлик план 107,9 процент бажарилди. Планга қўшимча равишда 1 миллион 116 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишлари адо этилди.

Қурилиш — турли касб эгалларини тўплаган мураккаб соҳа. Шунинг учун ҳам илғор иш усулларидан фойдаланиш, муттасил янгилиқ жорий эта бориш айниқса катта аҳамиятга эгадир. Кейинги пайтда 23 бригада ва уларнинг 656 аъзоси хўжалик ҳисобида ишлашга кўчди. Янги усул ишнинг тез ва сифатли бажарилиши билан бирга меҳнат унумдорлигини ошириш ва давлатнинг кўплаб маблағини тежаб қолиш имконини берди.

Етти ойлик топшириқни муваффақиятли адо этишга барча қурилиш бошқармаларининг бинокорлари ҳам ўз ҳиссаларини қўшдилар. Айниқса 1 ва 2-қурилиш бошқармаларининг меҳнаткашлари ғайрат қилишди. 2-қурилиш бошқармасининг бинокор ҳамда монтажчилари етти ойлик планни 103,6 процент адо этдилар.

Етти йилликнинг олтинчи йилида Чилонзорнинг бағри янада кенгая бошлади. «Г-11», «Г-12» ҳамда «Б-5» секторлари қурилиши жадал суръатлар билан бормоқда. «Г-9» ва «Г-10» секторларининг тайёр биноларига кўплаб оилалар кўчиб кирди. Тез орада бу иккала сектор тўла фойдаланишга топширилади.

Трестимиз меҳнаткашлари бу йил 154 минг 303 квадрат метр майдонда уй-жой биноларини фойдаланишга топширишлари керак эди. Қурувчиларимиз ярим йиллик планда белгиланган 73 минг 143 квадрат метр ўрнига 87 минг 590 квадрат метр майдонда уй-жой биноларини фойдаланишга топширдилар.

Бу йил республикамиз меҳнаткашлари Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллик юбилейини нишонлаш учун қизғин тайёрланмоқдалар. Бу катта йиғинга ҳамма совға ҳозирлаяпмиз. Юбилей кунигача Чилонзордаги савдо маркази биноси фойдаланишга топширилади. Шунингдек, трестимизнинг яна иккита юбилей объекти бор.

Трест қурувчилари ўртасида келажак разведкачилари номини олиш учун кураш қизғин тус олган. Сўнгги ойларда суръатда ҳам, сифатда ҳам кўпчиликка ўрнак бўлаётган қурувчилар сафи кенгайиб кетди. Ҳозир трестимизда 26 бригада коммунистик меҳнат коллективи номини олди. Бу бригадаларда 665 қурувчи ишлайди. 406 киши келажак разведкачиси номини олиш учун курашмоқда.

Авваллари ғишт терувчилар бригадаси алоҳида, монтажчилар алоҳида, сувоқчилар ҳам ўз ҳолича ишлар эди. Бу эса баъзибир қурувчиларнинг ўз ишига масъулиятсизлик билан қарашига олиб келарди. Айрим ғишт терувчилар ўз айбини сувоқчилар ёпиб кетишига ишонарди. Сувоқчилар эса бўёқчиларга умид боғлашарди. Комплекс бригадалар тузилгандан бери бундай сансоларлик йўқолди. Энди ҳар бир қурувчи ўзи учун, ўз дўсти учун ишлаётганини билади.

Трестимизда 56 та ана шундай комплекс бригада бор. Уларда 1.400 дан ортиқ киши ишлайди. Шунингдек, 1-қурилиш бошқармасида 14 та, 2- ва 14-қурилиш бошқармаларида 11 тадан комплекс бригада бор. Бундай бригадаларнинг тузилиши ишнинг сифатини яхшилабгина қолмай, меҳнат унумдорлигини юксак даражада ўстиришга ҳам ёрдам берди.

Ҳамма ернинг ўз машъаллари, ўз илғорлари бўлганидек, трестимизда ҳам ўз меҳнати билан шон-шуҳрат қозонган азамат қурувчилар бор. 2-қурилиш бошқармасининг мастери Саидакбар Хўжаакбаров «Г-9» ва «Г-10» секторларини барпо этишда айниқса хизмат кўрсатди. У смена топшириқларини мунтазам равишда 110—120 процентдан бажариб келмоқда. 1-қурилиш бошқармасининг хўжалик ҳисобида ишловчи коммунистик меҳнат бригадасининг бошлиғи Иван Афанасьевич Лукьячов, 12-қурилиш бошқармасининг бўёқчилар бригадири Зокир Сулаймонов ва бошқа қурувчиларнинг номи бутун трестга маълум.

Трестимиз меҳнаткашлари социалистик мусобақада кўпгина ғалабаларни қўлга киритдилар. Лекин камчиликларимиз ҳам йўқ эмас. Дўмробод яқинидаги кўп профилли касалхона қурилишида план бажарилмай қолди. Бинокорлар бу камчиликни тезда йўқотиш ва республикамизнинг юбилей тўйини муносиб кутиб олиш учун курашни қизитиб юбордилар.

Аҳолининг уй-жойга бўлган талабини тўлароқ қондирайлик, ҳовли тўйлари кўпаяверсин! Қурувчиларнинг мақсади, ана шу.

М. ҲАМИДОВ,
153-қурилиш трестининг бошқарувчиси.

МУКОФОТИНГИЗ МУБОРАК!

Мусобақа — муваффақиятлар гарови. Ғолиблар доимо мусобақада йўлчи юлдуз бўлиб порлайди, кишиларни ўзларига ҳамроҳ бўлишга ундайди.

Бинокорлар орасида ҳам социалистик мусобақа яхши йўлга қўйилганлиги учун ўтган қисқа давр ичида улкан ғалабаларга эришилди. Яқинда СССР Госстройи ҳамда Қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати ишчилари касаба союзи Марказий Комитетининг Президиуми ўзаро социалистик мусобақа якунларини кўриб чиқиб, пешқадам бинокорларни «Социалистик мусобақа аълочиси» значоги ва фахрий ёрлиқлар билан мукофотладилар.

Мукофотланганлар орасида Тошкентдаги 153-қурилиш тресги 3-бошқармаси бош инженери Ғ. Алиев, Тошкент уйсозлик комбинати пардозлаш бошқамасининг сувоқчиси Д. Рустамова, «Узэлектромонтаж» тресги Олмалиқ электромонтаж бошқармасининг электр пайвандчиси Р. Алиев ва бошқа кўплаб илғор бинокорлар бор.

Мукофот областимиз қўли гул қурувчиларини янги-янги зафарлар сари чорламоқда. Азаматлар ички резервлардан яна ҳам унумли фойдаланиш, қурилиш-монтаж ишлари таннархини арзонлаштириш, суръатини ошириш бўйича ўзаро социалистик мусобақани қизитмоқдалар.

ТОРТИҚ

225-УНР бинокорлари ипак қурти заводи бунёдкорлари учун куни кеча ажойиб тортиқ тақдим этдилар. Бинокорлар куни шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилган қўли гул азаматлар 100 ўринли ётоқхона биноси қурилишини графикда белгиланганидан 12 кун илгари тугаллаб, фойдаланишга топширдилар.

Кенг ва ёруғ хоналар ишчи, инженер ва техник ходимларни кутаяпти. Теварак атрофда кўкламда экилган гул ва ниҳоллар барқ уриб ўсаяпти. Магазин ҳам узоқ эмас бу ердан. Ётоқхонада истиқомат қилувчилар учун барча қулайликлар мавжуд. Мутахассислар бугун-эрта хоналарга кўчиб киришади.

Т. СИХАРУЛИДЗЕ,
Товоқсой посёлкаси.

БАРАКАЛЛА, АЗАМАТЛАР

Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармасига қарашли 2-«Оққўрғон» совхози бинокорлари Бутуниттифоқ қурувчилар кунини катта меҳнат совғалари билан кутиб олдилар. Байрам арафасида совхозда 112 терим машинасига мўлжалланган иккита бостирма, 250 тракторни ремонт қилса бўладиган катта устахона қуриб битказилди. Азамат бинокорлар қурилиш материалларини тежаб-тергаб сарфлаш, илғор иш методларини қўлланиш туфайли совхознинг 4 минг 300 сўм пулини тежаб қолдилар.

— Совхозда турар-жой биноларини қуришга ҳам катта эътибор бермоқдамиз. — дейди совхоз қурилиш бўлимининг бошлиғи Султон Тўраев — шу йил қурилиши лозим бўлган 16 уйдан ўн иккитасини фойдаланишга топширдик. Келаси йил 50 та янги уй қуриш ниятидамиз.

Оққўрғонлик қурувчилар дурадгор Энвер Важитов, Тимофей Новиков, ғишт терувчи Василий Устехин каби қўли гул йигитлари билан совхозни янада обод қилишларига шубҳа йўқ. Уларни Қурувчилар куни билан табриклаб: баракалла, азаматлар дегинг келади.

ИШБОШИ

ЕТТИЙИЛЛИК ИЛҒОРЛАРИ

...Комбинатга янги келганида у оддий ишчи бўлиб ишлади. Корхона қурилишида янги-янги агрегатларни монтаж қилишда қатнашди. Илғорлар билан тенпатенг туриб, янги комбинат қурилишига кўп куч сарф қилди. Корхона қисқа муддат ичида қад кўтариб, дастлабки панелларни ишлаб чиқарабошлади. Юра уларга ҳавас билан боқарди.

Мана энди буёғи бинокор қўлида қолган. Қурувчи қанчалик тез ва соз ишласа, ҳамшаҳарлар шунчалик кўп йирик панелли шинам квартираларга кўчиб кираверишади, хаёлидан ўтказарди у. Йўқ, бора-бора бинокорлик касбига ўзининг ҳам меҳри товланиб қолди.

— Майли, —дейишди корхона раҳбарлари. — Бинокорлик касбини ҳам ўрган. Йигит кишиға қирқ ҳунар ҳам кам. Сени монтаж бошқармасидаги Геннадий Оппосов бошлиқ коммунистик меҳнат бригодасига бириктириб қўямиз.

Ҳақиқатан ҳам бригада Юра учун ҳаёт мактаби бўлди. Бу ерда севган касби—монтажчилик ҳунарини ўрганди. Мустақил равишда йирик панелларни ўзи монтаж қилабошлади, сифат учун жон койитди.

— Ишинг менга ёқаяпти, — деди Геннадий бир куни унга.— Сени юқорига тавсия этмоқчиман бригадир бўлиб ишлайсан.

— Бригадир? Қўйсангизчи. Аввал ўнғайроқ ишни бажариб турай.

— Қўрқма. Энди етарли тажрибанг бор. Сидқидилдан меҳнат қилсанг бас, албатта яхши бригадир бўласан.

Шу кундан бошлаб Юра Шевелев янги ташкил этилган қирқ беш кишилик бригадага бош бўлди. Кишиларнинг характери ҳар хил, касби-кори ҳам. Ҳаммасининг қалбига йўл топиш керак. Бригадир шошиб қолмади. Эртаси куни юрагига тугиб қўйган гапларини бригада аъзолари ўртасида тўкиб солди. Кишилардан изланишни, тинмай малакаларини оширишни талаб этди.

Ишлаб чиқаришда ҳам бригадир каттага-катта, кичикка-кичик бўлди. Уз тажрибаларини бошқаларга ўргатди, ўз навбатида улардан ўрганди. Ишлар тезда юришиб кетди. Қўлдан чиқаётган йирик панелли уйлар саноғи кун сайин ортиб борди. Чилонзор, 4-турар-жой шаҳарчаси, Тошкент ГРЭСи посёлкаси,, Қўйлиқ массиви —шу ерларда қад кўтарган кўркам биноларда Юра Шевелев бошлиқ бригада аъзолари қўлининг изи бор.

Қисқа вақт ичида бинокорлар 48 квартирали 50 дан ортиқ кўп қаватли турар-жой биноларини фойдаланишга топширдилар. Уларда юзлаб оилалар ҳовли тўйлари ўтказишди.

Бригада тезкор усулни қўлламоқда. Дастлабки йили 12 та 48 квартирали бинони монтаж қилишган эди, бу йил 15 бинони қўлдан чиқаришмоқчи. Бу муваффақиятда ҳеч сир йўқ. Ҳамма гап ҳалол меҳнат қилишда, виждонан ишлашда қолган экан.

Тошкент уйсозлик комбинати монтаж бошқармасининг Ю. Шевелев бошлиқ бригада аъзолари шу кунларда Високовольтная кўчасида қад кўтараётган янги массивда меҳнат қилишаяпти. Бригада азаматлари дастлабки икки 48 квартирали бинони тўла қўлдан чиқаришди.

Ишбоши Ю. Шевелев доимо қурилиш участкаларида. Иш суръатини қандай қилиб янада тезлатиш йўлларини ўйлайди, кишиларга маслаҳатлар беради, ўзи ҳам елкама-елка туриб меҳнат қилади.

А. МУРИЕВ,
бетончи.

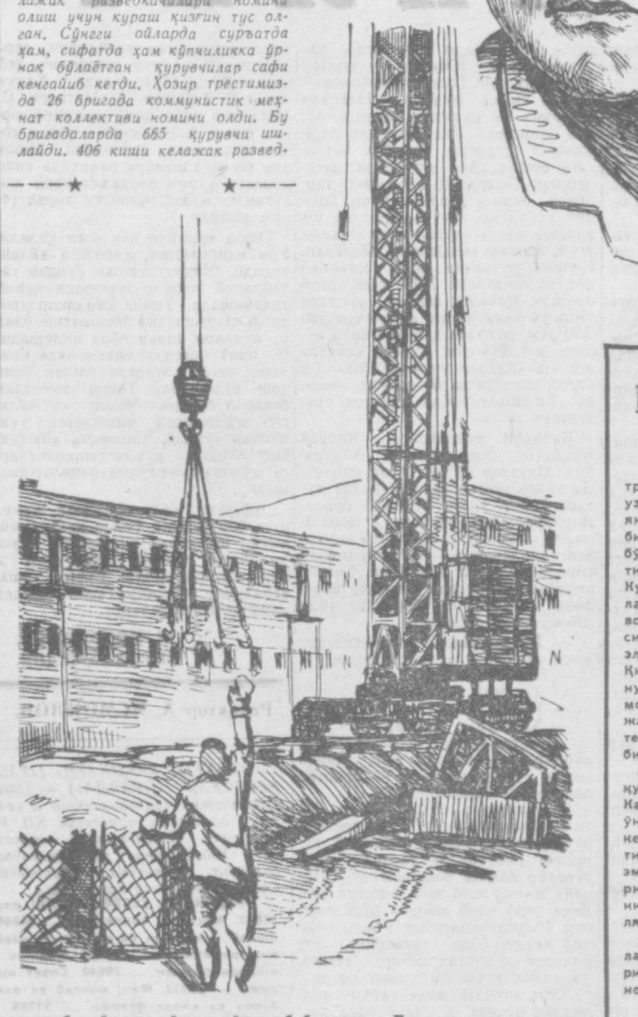

РЕПОРТАЖ

НУРХОНА БУНЁДКОРЛАРИ

Бир юз йигирма метрли узун труба Яланғоч қишлоғининг узоқ-узоқ бурчакларидан ҳам кўзга яққол ташланиб туради. Билинар-билинмас кўк тутун ҳалқа-ҳалқа бўлиб само қаърига ғойиб бўляпти. Унинг остида азм станция. Куну-тун гувиллайди. Олис-олисларга одимлаб кетган юқори вольтли параллел симлар тинимсиз кунларга гувоҳ. Улар бўйлаб электр энергияси оқиб ўтяпти. Қишдан бери шундай. Бир ёқдан нур ишлаб чиқарилса, бошқа томонда иккинчи блок қурилиши жадал боряпти. Ҳамманинг дили тетик, хайрли иш қилаётганини билади улар.

Бош пудратчи—«ТашГРЭСстрой» қурилиш участкаси бошлиғи Иван Кателевский кабинетига ҳар куни ўнлаб кишилар иш билан келиб-кетишади. Бошлиқнинг ўзида ҳам тиним йўқ. Ҳозир долзарб кунлар эмасми, қурилиш участкасидан бери келмайди. Мана шу дамда ҳам иккинчи блок томида туриб, изоляциячилар ишини кузатаяпти.

— Йигитларингнинг ғайрати қалай, Юнус, — деди бошлиқ юқорига чиққан бригадир Сулаймоновга юзланиб.

— Ҳар кунгидек.

— Демак, зўр дегин, балли.

— Машина залида ишни тугатдик,— бригадир қўлига кепкасини олди-да, рўмолча билан пешонасидаги терни артди.— Яна уч соат вақтимиз бор. Қозон агрегати бўлимига ўтаверсак дейман.

Ю. Сулаймонов бошлиқ бригада аъзолари ГРЭС пойдеворига биринчи бўлиб ғишт қўйганлардан. Азаматлар бетончиликни ҳам, дурадгорликни ҳам, пардозни ҳам бирдай дўндираверадилар. Дўндирганда ҳам смена нормаларини 130—150 процентдан ошириб бажарадилар. С. Глухов бошлиқ бетончилар, К. Гагзас бошлиқ ғишт терувчилар, Г. Жалобин бошлиқ монтажчилар бригадалари ҳам шундай. Барчасининг оёғидан ўт чақнайди. Пешқадамликда бири-биридан қолишмайди йигитлар.

Бетончи ва ғишт терувчилар асосий ишларни аллақачон тугатиб қўйишган. Улар қўлидан эстафетани монтажчи, слесарь ва электриклар олишган. Баланд-баландларда атрофга зангори учқунлар сачратиб ишлашаяпти ҳозир улар. Монтажчилар қўли билан 2200 тонналик қозон агрегати ва 300 тонналик турбинанинг 18 минг ери пайванд қилинди.

— Бу ерда Алексей Козловский бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари ишлашяпти,—деди машина залига тушгач, «Средазэнергомонтаж» трестининг қурилиш майдони бошлиги Владимир Суцкарев. — Биринчи блок қурилишида бригаданинг 47 аъзоси меҳнат қилган эди. Ҳозир 28 киши ишлаяпти. Энди уларнинг тажрибаси ошган, бири-бирига устозлик қилаяпти. Яна одамлар сони озайганига иш ҳажми ҳам камайгандир деб ўйламанг, шу йигирма саккиз киши ўша қирқ етти кишининг ишини бемалол уддалаяпти. Блок генератори монтажидек мураккаб операция шу азаматлар қўли билан бажариляпти.

Николай Киселов бошлиқ монтажчилар бригадаси ҳам мусобақада А. Козловский йигитларидан қолишмади. Қозон агрегати монтажини графикда кўрсатилганидан бир ой илгари тугаллаб, нурчилар олқишига сазовор бўлдилар.

— Қайси участкалар синовга тахт бўлди, — сўраймиз В. Суцкаревдан.

— Уларнинг қай бирини санай, яхшиси нималар қолди деб сўрайқолинг, буниси ўнғайроқ, — қувноқ овоз билан кулади бошлиқ.— Утган ойдаёқ қозон агрегати ва турбопроводларни кислотали сув билан ювиб бўлганмиз. Ҳаммаси яхши, нуқсон топилмади. Энди улардан буғ ўтказмоқчимиз. Сўнг 17—18 август кунлари 150 атмосфера босим берамиз. Клапанларда босим қуввати 175 атмосферага етказилади. Турбина айланишга шай. 20 августдан синовни бошлаймиз. Вакуум системамиз ҳам тўла созланган.

— Иккинчи блокнинг дастлабки киловатт электр энергияси симларга қачон узатилади?

— Бу фақатгина бизга боғлиқ эмас, — дейди В. Суцкарев.— Кутаётган трансформаторимиз Запорожьедан энди йўлга чиқибди. Норма бўйича бу трансформатор қирқ беш кунда ўрнатилиши керак. Лекин монтажчи слесарларимиз уни 15 кун эрта қўлдан чиқаришга аҳд қилишган. Бу бизнинг республика ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллик улкан тўйига муносиб тўёнамиз бўлади.

Ташқарига чиқамиз. Бир томонда монтажчилар, иккинчи томонда бетончилар. Бири тугаллаяпти, иккинчиси яна ишни бошлаяпти. Иккинчи блок ёнида навбатдаги — учинчи блокни ўрнатиш тараддуди. Темир-бетон колонналар ва фермалар кўкка томон бўй чўзган. Ер ишлари аллақачон тугалланган бу ерда.

Учинчи блок ускуналари бирин-кетин етиб келмоқда. Биринчи бўлиб Ленинграддаги «Электросила» заводи турбогенераторнинг 149 тонналик статорини юборди. Қозон агрегати қисмлари ҳам станция омборида.

Ҳа, инсон табиати шундай. У яшайди ва яратади. Яратган неъматларидан барчани баҳраманд этади. Улкан электростанция бунёдкорлари ҳам яратаётган нурлари билан кишилар дилини равшан этмоқдалар.

Ж. НОСИРОВ,
Тошкент ГРЭСи.

Оҳангарон жамоли кун сайин очилиб, кўркига-кўрк қўшилиб бораяпти. Бу ерда қурилишлар суръати зўр. Эски кулбалар ўрнида кўркам бинолар, теп-текис кўчалар бунёдга келмоқда. Бунда Самад Раҳмонов бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси аъзоларининг ҳам муносиб ҳиссалари бор. Улар қўлидан бутун бошли посёлкалар, шаҳарчалар чиқаяпти. Бригада аъзолари шу кунларда 72 квартирали турар-жой биноси қурилишида меҳнат қилмоқдалар. Штатсиз рассомимиз М. Просяной чизган бу расмларда бригадир С. Раҳмонов (юқорида) ва қурилиш участкасидаги иш процесслари тасвирланган.

ҒАЙРАТИЙ

КЎЗЛАР

Ёшлик экан, кездим
лолазорларда,
Бахмал адрларда ясландим.
танҳо.
Сочимни тортқилаб ўйнаб
наҳорда,
Муаттар ҳидларин сочарди
сабо.
Бедана, какликка қўярдим
тузоқ,
Ўйнатгим келарди қуш
боласини.
Қўлимга олардим, тикилиб
узоқ
Ўпардим, севардим кўз
қорасини.
Тирмашиб чиқардим тоққа,
қояга,
Шўх оҳу бўларди муъниси ва
улфат.
Одимлар ташлардим мармар
пояга,
Олқарлар чопарди навбат-
банавбат.
Йиллар ўтди, э воҳ, болалик
ўтди,
Ўтдилар хаёлдай у олтин
нафас.
Йигитлик меҳрла қўлимдан
тутди,
Узоқда қолдилар енгил
ишқ ҳавас.
Ҳавасда, қушларнинг кўзига
мафтун
Термулиб боқардим, сира
қўймасдим.
Кўзи ва оҳуни қувлаб
туну-кун,
Кийгоч боқишига асло
тўймасдим.
У кўзлар, оҳулар кеттилар
ташлаб,
Ёшлигим, ғуруриm қадрин
билмасдан.
Билмадим, охири ҳижронга
бошлаб
Ҳавасим, ишқимни кўзга
илмасдан.
Йигит бўлиб ўсдим эй севимли
ёр,
Юракка нақш солди ўтли
нигоҳинг.
Бу энди ҳавасмас, юрак
бекарор,
Кўплар дер: у кўзлар кўнгил
ҳамроҳинг.
Биламан бу кўзлар ташлаб
кетмайди,
Мазмуни, ҳар сатри меҳрила
вафо.
Бу кўзлар таърифин ёзсам
битмайди
Ҳаётим борича менга дўст,
ошно.

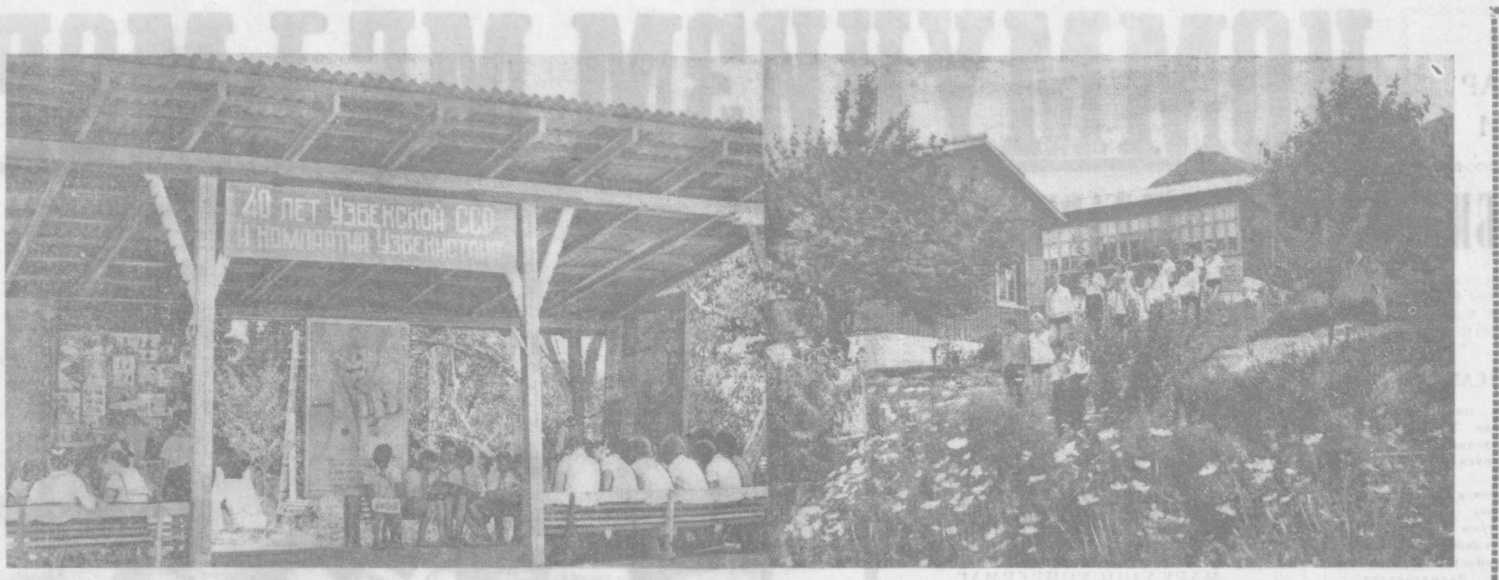

Бу икки сурат «Геолог» пионерлар лагерида олинган. Мактаб ўқувчилари ва пионерлар хушманзара, оромбахш бу ерда ёзни соз ўтказмоқдалар.

Р. Шамсуддинов фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

ЯНГИ БИЛИМ ЮРТИ

Бу педагогика билим юрти шу йилнинг биринчи сентябридан иш бошлайди. Бу ерда мактабгача ёшдаги болалар муассасаларига малакали тарбиячилар тайёрланади.

Маълумки, авваллари айрим колхоз ва совхоз боғча ва яслиларида малакали тарбиячилар етишмас эди. Янги педагогика билим юртининг очилиши билан ана шу камчиликларга барҳам берилади.

Тошкент қишлоқ область халқ маорифи бўлими педагогика билим юртини ташкил этишнинг ташаббускори бўлди. Тарбия ўчоғини очиш учун катта тараддуд кўрилди. Жойларда суҳбатлар ўтказилди. Ўқишга жалб этиладиган кадрлар танланди.

Янги педагогика билим юрти Луначарское поселкасида қад кўтарган тўрт каватли бинога жойлашади. Бу ўқув йилида областимиз колхоз ва совхозларидан маҳаллий миллат хотин-қизларидан 330 киши ўқишга жалб этилади. Келгуси ўқув йилидан бошлаб эса студентлар сони янада ортади.

Ҳозир билим юртида кириш имтиҳонлари қизғин давом этмоқда.

А. АЛИЕВ.

ХАЛҚЛАР ТАЛАБИ: АҚШНИНГ АГРЕССИЯСИ ТЎХТАТИЛСИН

ГДР

Германия Демократик Республикасининг ҳамма қисмида Америка ҳарбийларининг Тонкин қўлтиғидаги агрессив ҳаракатларига қарши норозилик ҳаракати кучайиб кетди. Саноат корхоналарининг коллективлари, жамоат ташкилотлари АҚШ президенти ва Хавфсизлик Кенгаши номига телеграммалар юбориб, Вьетнам Демократик Республикасига қарши қилинган агрессияни қоралайдилар ва Америка қўшинларини Жанубий Вьетнамдан олиб чиқиб кетишни талаб қиладилар.

БОЛГАРИЯ

Болгария тинчликни ҳимоя қилиш миллий комитети Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгашига телеграмма юборди. Бу телеграммада АҚШнинг Вьетнам Демократик Республикасига қарши агрессив ҳаракатлари муносабати билан норозилик билдирилади. Тинчлик учун курашувчи болгарлар Хавфсизлик Кенгаши бутун дунёда тинчлик манфаатларини кўзлаб, АҚШнинг Шарқи-Жанубий Осиёдаги хатарли агрессиясига чек қўйсин, деб талаб қилмоқдалар.

ҲИНДИСТОН

Деҳлида оммавий намойиш бўлди. Намойиш қатнашчилари шаҳар кўчаларидан ўтиб, АҚШ элчихонаси биносига келдилар. Улар бу ерда Америка элчихонасининг вакилларига норозилик меморандумини топширдилар. Бу меморандумда Америка ҳарбийларининг Шарқи-Жанубий Осиёдаги иғвогарлик ҳаракатлари бутун ҳинд халқини қаттиқ ғазаблантирганлиги тўғрисида гапирилади.

Элчихона биноси олдида ўтказилган митингда жуда кўп киши қатнашди.

ФРАНЦИЯ

Франция Коммунистик партияси Сиёсий бюросининг француз халқига қарата чиқарган мурожаатида бундай дейилади: Франция Коммунистик партияси Вьетнам Демократик Республикаси территориясини бомбардимон қилган Америка империализмининг янги агрессиясини қаҳр-ғазаб билан қоралайди.

Франция Коммунистик партиясининг Сиёсий бюроси айтадики, бунда гап олдиндан ўйлаб қўйилган ҳужум тўғрисида бораётир. Бунинг учун бутун жавобгарлик Қўшма Штатлар ҳукумати зиммасига юкланади.

Франция Коммунистик партияси, дейилади мурожаатда, Вьетнам Демократик Республикаси ҳукумати ва халқи билан ҳамда Жанубий Вьетнам ватанпарварлари билан тамомила бирдам эканлигини билдиради. Франция Коммунистик партияси француз халқини кенг кўламда жипслашиб ҳаракат қилишга даъват этади.

ФИНЛЯНДИЯ

Финляндия Компартияси Марказий Комитетининг сиёсий бюроси баёнот эълон қилди. Бу баёнотда АҚШнинг Вьетнам Демократик Республикасига қилган ҳужумига қарши норозилик билдирилади. Баёнотда бундай дейилади: АҚШ ҳукумати Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгашини содир бўлган факт олдида томошабин қилиб қўйиб, ўз агрессиясини ана шу халқаро ташкилотнинг маъқуллашига эришмоқчи бўлади.

Финляндия Компартияси сиёсий бюроси фин халқини ҳозирги вақтда ер юзининг турли қисмларидан АҚШ ҳукуматига кўплаб юборилаётган норозилик ва талабларга қўшилишга даъват этади.

АНГЛИЯ

Лондоннинг неча юзлаб аҳолиси Американинг Узоқ Шарқдаги янги иғволарига қарши норозилик билдириш учун 6 августда икки жаҳон урушида ҳалок бўлган кишиларнинг ҳайкали олдига тўпланди. Шундан кейин намойиш қатнашчилари Америка элчихонасига қараб йўл олдилар ва элчихонага мактуб топширдилар. Бу мактубда Шарқи-Жанубий Осиёдаги хатарли низодан ҳамма астойдил ташвишланаётганлигини билдирилади. Уруш ҳаракатларини тўхтатиш чоралари кўрилишини талаб этган мактуб бош министр Дуглас-Хьюм резиденциясига ҳам топширилди.

КАНАДА

Канададаги янги демократик партиянинг раҳбари Дуглас АҚШ қуролли кучларининг Вьетнам Демократик Республикасининг қирғоқ объектларини бомбардимон қилганлигини уруш эълон қилиш билан бир хилдаги воқеа деб атади.

Канада Компартияси Миллий ижроия комитети ўз баёнотида Шарқи-Жанубий Осиёдаги урушнинг бутун жаҳон урушига айланиб кетишига йўл қўймаслик учун бу урушнинг тўхтатилишини талаб қилди.

Канададаги тинчлик тарафдорлари Американинг Торонтодаги консулхонаси биноси олдида норозилик намойиши ўтказдилар.

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМДА ФАВҚУЛОДДА ҲОЛАТ

ЛОНДОН, 7 август. (ТАСС). Рейтер агентлигининг мухбири Сайгондан хабар қилади: Жанубий Вьетнам бош министри генерал Нгуен Кханнинг фармойишига мувофиқ, Жанубий Вьетнамнинг бутун территориясида фавқулодда ҳолат жорий қилинди.

Вьетнам Демократик Республикаси ҳукуматининг баёноти

Ҳинди-Хитой ҳақидаги Женева битимлари имзоланган куннинг 10 йиллиги муносабати билан Вьетнам Демократик Республикасининг ташқи ишлар министри Вьетнам Демократик Республикаси ҳукуматининг баёнотини Совет Иттифоқининг ташқи ишлар министрига юборди. Бу баёнотда ана шу битимлар Америка Қўшма Штатлари томонидан бузилганлиги кўрсатилади.

СССР Ташқи ишлар министрлиги Вьетнам Демократик Республикаси ҳукумати баёнотининг текстини Ҳинди-Хитой масаласи юзасидан 1954 йилда Женевада ўтказилган кенгашда қатнашган мамлакатларнинг ҳукуматларига юборди.

Суратда: Нов музикали драма театри артистларидан бир группаси.
В. Салов ва М. Нуриддинов фотоси.

ТАШАККУР, ТОЖИКИСТОНЛИК МЕҲМОНЛАРИМИЗ

Кеча, Тошкент журналистлари қардош Тожикистон ССР Нов районлараро музикали драма театри артистлари билан учрашдилар. Бу ижодкор талантли коллектив яқин бир ой давомида Сирдарё ва Тошкент областлари, айниқса Мирзачўлни ўзлаштираётган ерлардаги меҳнаткашларга хизмат қилдилар.

Театр директори ўртоқ Сайд Нуралиев бу коллективнинг ижодий йўли ҳақида йиғилганларга сўзлаб берди.

1930 йилдан буён ўз қадрдон тамошабинларига хизмат қилиб келаётган бу театр кўпгина санъат кадрларини тайёрлаб берди. Бу театрда ўсган кўпгина артистлар ҳозир Тожикистон ва Ўзбекистон республикалари театрларида хизмат қилмоқдалар.

Театримизда ҳозир кўпгина ёшлар ўз санъат маҳоратларини оширмоқдалар.

Учрашувда меҳмонлар ўз санъатларини намойиш қилдилар.

Гастроль вақтида берилган қирққа яқин концерт программасида, колхоз ва совхоз ва айниқса Тошкент саҳнасида кўпчилик олқишига сазовор бўлган артистлар янгроқ қўшиқлар ва жозибали рақсларни маҳорат билан ижро этдилар.

Янгроқ овозли Зуҳра Гиниатуллина «Дилбари гулрў», «Наманган олмаси», афғонча «Эй шўх» каби қўшиқларни ижро этди.

Саида ва Карима Хўжаеваларнинг бир неча лапар ва рақслари уларни санъат чаманига дадил қадам қўяётганидан далолат беради.

Муқимий номли республика музикали драма ва комедия театрида таълим олган, ҳозир эса Нов театрининг етакчи яккахон ашулачиси Офтобхон Ғаниева, Мирзажон Пардаев билан Х. Тўхтасинов ва Ф. Шамсиддиновларнинг «Майсаранинг иши» (Ҳамза Ҳакимзода комедияси) спектаклидан Ойхон билан Чўпонали дуэтларини катта маҳорат билан ижро этдилар.

Учрашувдаги берилган концерт номерлари кўпчиликни хурсанд қилди. Олимжон Исоқов, Ортиқ Юсупов каби артистлар, Жўрахон Қурбонов раҳбарлигидаги созандалар группасининг кўпгина номерлари учрашув қатнашчиларига манзур бўлди.

Бу йил Ўзбекистон ССР каби қардош Тожикистон ССР ҳам ўзининг 40 йиллик тўйини ўтказади. Бу театр шу катта тантанага алоҳида программа тайёрламоқда. Концертда шу программадан намуналар ҳам кўрсатилди.

Новлик меҳмонларнинг Тошкент журналистлари билан бўлган учрашуви дўстликнинг яна бир ёрқин намойиши бўлди.

Ю. ҲАМДАМОВ.

МАҒЛУБИЯТ УСТИГА МАҒЛУБИЯТ

«Пахтакор»нинг Одесса шаҳрида бўлган ўйини натижаси ишқибозларини яна ранжитди. Тошкентликлар «Черноморец»га 0:1 ҳисобида ютқаздилар. Ачинарлиги шундаки, командамиз ягона тўпни сўнгги 89-минутда ўтқазиб юбориб, муҳим очкони бой берди. Бу мағлубият пахтакорчиларни турнир жадвалида яна пастга тушишга мажбур қилди. Ҳамшаҳарларимизнинг кучли еттиликда қолиш-қолмаслиги масаласи навбатдаги учта ўйинда ҳал бўлади.

Ўтган куни бўлган бошқа ўйинлар қуйидаги натижаларни берди: «Жальгирис» (Вильнюс)-АСК (Новосибирск) — 2:2. «Даугава» (Рига)-«Локомотив» (Челябинск) — 2:0. «Динамо» (Ленинград)-«Волга» (Калинин) — 2:0. «Заря» (Луганск)-«Авангард» (Харьков)— 3:0. «Кубань» (Краснодар)-«Энергетик» (Душанба) — 1:1.

Чемпионатнинг иккинчи давра ўйинлари якунланиб қолган ҳозирги пайтда командалар турнир жадвалида қуйидаги ўринларни эгаллаб турибди:

	ў.	т.	о.
«Авангард»	20	29—15	27
«Черноморец»	21	24—21	24
«Жальгирис»	21	26—24	24
«Заря»	20	21—12	23
«Локомотив»	22	24—20	23
«Пахтакор»	21	32—24	21
«Кубань»	21	21—20	21
АСК	21	20—24	20
«Даугава»	20	20—20	19
«Динамо»	20	18—22	18
«Волга»	19	19—22	17
«Строитель»	21	19—34	17
«Энергетик»	21	14—29	14

Мамлакат биринчилигининг «Б» классида қатнашаётган «Политотдел» колхози футболчилари кейинги турда Уфа шаҳрининг «Строитель» командаси билан учрашиб 1:1 ҳисобида дуранг натижага эришдилар.

ФЕЛЬЕТОН

ШАРПАЛАР

Уч-тўрт кишининг шарпаси девор ёқалаб бориб, муюлишга келганда йўқолди. Бироздан сўнг мозор биқинида жойлашган ҳужрада милтиллаб ёнаётган жинчироқнинг пилиги кўтарилди. Кулба ёришди. Хонтахта атрофида ҳалиги шарпаларнинг чордонаси қурилиб, «сирли» суҳбатлари бошланди.

— Мулла Рихсибой, — деди саллани тиззага қўйиб эшон, — умид оллоҳдин. Биз каби шариат пешволарига озор етказмакни истаганлар парвардитори оламнинг қаҳри-ғазабига гирифтор бўлғай.

— Э, тақсир, — безгак пашшани қўригандек қўл силтади мутавали Рихсибой Ғоипов, — беъмани дугоибадни қўйинг. Ишнинг пачаваси чиқаяпти. Сиз бўлсангиз...

— Нечун?

— Найрангларингиз қишлоқ оқсоқолларига етибди. Халқ ғазабга келибди. Бир гуруҳ ёшлар эса тагингизга сув қуйишга отланишибди.

— Бай-бай, нафасинг мунча совуқ бўтам!

— Бор гап-да, тақсир! Зудлик билан чора даркор. Биз мухлислар кўмаклашамиз. Бўлмаса ниқобингиз йиртилиб, сирларингиз фош этилиб, ҳалойиқ олдида шармисор бўлгайсиз.

— Бас-бас! — Қичқирди эшон, дарғазаб бўлиб. Кўзлари ғилайлашиб, афти аллақандай қўрқинчли тус олди, лаблари пириллаб учди. — Ўзингчи, э бандаи-ғофил! Еган пулларингни эсла! Гар сенинг қилмишларингни фош этсам, асфалисофилингга юз тутғайсан.

— Қишлоқдаги «художўй» хотин-қизларни мозорга йиғиб, зикир-садир ўтказганингизни айтсам борми...— мутавали бурилди.

Тутаётган ўтга Раҳим ака сув сепди.

— Э, қўйинглар, тақсир. Сирларингиз ошкора бўлса қишлоқда биз ҳам бадном бўлурмиз. Интифоқлик билан иш тутайлик. Биргаликда чораи-тадбирлар қўрайлик.

Шарпалар шундан кейин дўппиларини ерга қўйиб алламаҳалгача обдон фикрлашишди. Турли режалар ўртага ташланди. Муҳокама ва мулоҳазалар қизғин тус олди. Ниҳоят Абдураҳим Муталов теша тегмаган таклиф киритди: яъни эшон билан мутавалининг жиноят ва разолат бобида қилган ишларининг тўртдан бир қисмини ўша «сир очар» ёшларга тўнкаб тухматлар ёғдиришга аҳд қилишди. Бу таклиф эшонга ва унинг мухлисларига маъқул тушди. Ҳатто бошини қуйи солиб хомуш ўтирган Саид аълам ҳам тилга кирди.

— Қойил, қойил! Ана ақл-у, ана идрок, — деди у.

— Баракалло, бўтам, — чуқур хўрсинди ва фатво берди эшон.— Бу бағоят зўр омилкорлик. Боиси қуруқ туҳмат тош ёрур. Қани, ёзинг Саид аълам — буйруқ берди.

— Туҳмат шариатга хилоф дердингиз-ку, тақсир? — кимдир пингиллади.

— Унингни ўчир! Буни туҳмати-тадбир дерлар.

Шу кеча эшон ва унинг мухлислари мижжа қоқмай туҳматнома тайёрлашди. У бир неча нусхада кўчирилди. Конвертларга турли ташкилотларнинг адреси битилди...

Абдураҳим Муталовнинг ижоди бўлган, Саид аълам Ниғматовнинг муборак қўллари билан битилган, муҳтарам эшон Хорун Раҳимовнинг фатволари асосида таҳрир этилган ушбу туҳматноманинг бир парчасини айнан кўчирамиз. Эшитинг, мана унда нималар дейилади: «...Маҳмадали Иноғомов—ўқитувчи, Обид Юсупов — колхоз омбор мудири, Нажим Иноғомов— сельпо склад мудири, Назарали Илҳомов — культмаг мудири бўлиб олишган. Уларнинг ҳар бири маиший бузилган, хурофот батқоғига ботган. Ана шу нопок шахсларнинг бирига ёш авлоднинг тарбияси, бирига давлат мулки ишониб қўйилган. Бу баднафслар ўзларини мозор «хўжаси» деб эълон этиб, халқни талашяпти. Масалан, Қибрай мозорини обод қиламиз деб мўминлардан 7500 сўм йиғиб олишди. Рамазон шариф кунлари уйма-уй юриб питир рўза учун деб 250 сўм, рамазон ҳайитда худо йўлига деб 285 сўм, қурбон ҳайитда эса «шаҳид»лар учун деб 200 сўм йиғиб олишди ва бу пуллар эвазига айш-ишрат бобида жавлон уришаяпти...»

Калинин районидаги Қибрай қишлоғига борганимизда Абдураҳим Муталов бизни терак панасида кутиб турган экан. У бизни мутавалининг уйига бошлаб борди. Дарпардаларни тушириб, деразаларга одеяллар тутиб, уйни зимистонга айлантирди. Бир-биримизни ғира-шира аранг кўрардик. Тимискилана-тимискилана хонтахта атрофига ўтирдик. Бу қоронғу уйда иғвога якун ясалди.

— Текширишда хатингизнинг миси чиқди, — деди ҳамроҳим.

— Нима?!

— Туҳмат!

— Йўқ-э!

— Ҳа, худди шундай.

— Айтмадимми санларга хумпарлар! — ўрнидан тура чиқиб кетди, гувоҳ қаторида чақирилган пенсионер Орифжонов.

Туҳматчилар безовталанди. Ўз намаи-аъмалларини яширишга, бўхтонларини оқлашга уриниб, қўшимча «материал» тарзида янги иғволар ҳақида жоврашарди. Шу пайт шамол эсиб денг, эшикни «ғийиқ» этиб очиб юборса бўладими, нақ «баҳодир»ларнинг ўтакаси чиқиб кетди: бири кроватнинг, иккинчиси хонтахтанинг тагига, учинчиси тахмонга кириб кетди...

Хўш, шундай экан қуруқ туҳматдан иборат бўлган бундай хатга бу эшим қўрқоқларнинг имзо чекишларининг боиси нимада? Бу шундай: бундан бир неча йил бурун Қибрай мозорида бир номаълум шахс пайдо бўлади. У 12 метр докани салла қилиб ўраб, ўзини тенги йўқ дуохон, сувни тескари оқизадиган азайимхон, серкароматли «хорун эшонман» деб қишлоққа довруғ солади. Ҳорун эшон Р. Ғойипов, А. Муталов, С. Ниғматов каби кўча чангитиб юрган беиш, бебурдлардан ўзига содиқ мухлислар орттиради. Эшон ана шу мухлислари паноҳида қишлоқдаги айрим соддадилларни жодугардек алдаб, илондек авраб текин яшайди.

Эшон мозорни оёқ ости қилади. Уни чангалзорга, харобага айлантиради. Меҳнаткашлар бундан ғазабланиб эшонни мозордан қувиб чиқаришади. Унинг кирдикорларини фош этишади. Мозоратни улар ўз кучлари билан обод қилишади. Бу ишга боягы туҳматномада исмлари зикир этилган ёшлар бошқош бўлишади. Текин томоқдан бенасиб бўлган мозор «хўжалари» эса софдил кишиларга тухматлар тўнкаб, қишлоққа айюҳаннос солишади, турли ташкилотларга қулоч-қулоч туҳматномалар ёзишади...

Афсуски, ҳали орамизда жамиятга бир пуллик фойда келтирмай юрган шарпалар онда-сонда бўлса ҳам учраб туради. Лекин улар ўзлари қазиган чоҳга ўзлари тушаверадилар, бўронга учраб хасдек учиб кетаверадилар!

М. ИБРОҲИМОВ,
А. МИРЗААҲМЕДОВ.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИЗОР

9 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 12.00 — Эрталабки гимнастика машғулоти, 12.25 — Нино билан Сино, 12.45 — Учар кема (фильм-эртак).

Ўзбек тилида: 13.50 — Концерт (болалар учун), 14.10 — Казаклар қайтди, 17.00 — Қувноқ минутлар, 17.30 — Телевизион янгиликлар, 17.45 — Тарзаннинг ўлими (бадиий фильм), 18.50 — Қурувчилар куни, 19.50 — Ота-оналар учун.

Рус тилида: Эстрада концерти, танаффус вақтида — Телевизион янгиликлар.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 9/VIII да кундуз Жизель, кечқурун Аида, 11/VIII да Куба қизи.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 9/VIII да Зарафшон қизи, 10/VIII да Тошболта ошиқ.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА:

Бахт куни — «ВАТАН», (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (кеч соат 7 гача).

Тонггача 40 минут — НАВОИЙ номли (кеч соат 7, 8 ярим ва 10 да).

Алданган алдамчилар — «СПУТНИК» (1 ва 2-залд), «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун).

Ёмғирли якшанба — «ИСКРА» (кеч соат 10-20 минутда).

Петер (эрталаб соат 10, кундуз 12, 4 ва кеч 8 да), Буйдоқ ҳаёти (кундуз 2, кеч 6 ва 9-45 минутда) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Куба, 1958 йил — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз соат 4, кеч 6, 8 ва 10 да).

Хатарли рейс — «ЎЗБЕКИСТОН» (эрталаб соат 10, кундуз 12 ва 2 да).

Вой, бу қизлар — «СПУТНИК» (эрталаб соат 11 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 9-10 минут ва 10 ярimда)

Тақдир ноғоралари — «ОКТЯБРЬ».

Тонггача 40 минут — «ВАТАН».

Бахт куни — НАВОИЙ номли, КАФАНОВ номли.

Алданган алдамчилар — «ФЕСТИВАЛЬ», «ШАРҚ».

Петер — ТЕЛЬМАН номли.

Биринчи севги қиссаси — «УДАРНИК».

Катта фитиль — 1 МАЙ номли.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

ТОЖИК ФИЛАРМОНИЯСИ СОЛИСТЛАРИНИНГ ГАСТРОЛЛАРИ

12, 13 августда

КАТТА КОНЦЕРТЛАР

Қатнашадилар: Тожикистон ССР халқ артисти Шоиста Муллажонова (СССР ва Яқин Шарқ мамлакатлари халқларининг қўшиқлари), Боймуҳаммад Ниёзов (тожик ва ўзбек қўшиқлари), Моҳира Ёқубова, Бутуниттифоқ фестивали лауреати Карим Набиев (тожикча, ўзбекча, ҳиндча ва афғонча рақслар), Малик Раҳматуллаев (халқ қўшиқлари), Саида Сафарова (лапарлар), Самар Саъдиев (конферанс, ҳажв, қизиқчилик).

Д. Назаров раҳбарлигида халқ чолғу ансамбли жўр бўлади.

Концерт кеч соат 8 ярimда бошланади. Касса кундуз соат 2 дан очилади.

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА

11, 12 августда

Совет Иттифоқи биринчилиги учун:

«Заря» (Луганск) — «Пахтакор» (Тошкент) командалари ўртасида

ФУТБОЛ

Кеч соат 6 ярimда бошланади.

11/VIII да дублёр состав, 12/VIII да асосий состав ўйнайди.

КАРЛАР ЖАМИЯТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОМБИНАТИ

тикувчилик ва трикотаж ишига ўргатадиган

1 ЙИЛЛИК

КУРСГА

хотин-қизлардан

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Қабул қилинганлар ётоқ, стипендия ва кийим билан таъминланади.

Аризалар 25 августгача қабул қилинади.

Адрес: Тошкент шаҳар, Чилонзор кўчаси, 15-уй (14-автобус, 7-троллейбуснинг «Сут комбинати» остановкаси).

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентских промышленного и сельского областных комитетов КП Узбекистана, Ташкентского горкома КП Узбекистана, промышленного, сельского областных и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг адрес: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: редактор — 29004. Редактор ўринбосари 25885. Масъул секретарь — 34808. Идеология бўлими — 31936. Саноат ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 33786. Қурилиш ва партия ишлари бўлими — 33786. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 26232. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлими — 28761. Ахборот ва спорт бўлими — 33786. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

«Совет Ўзбекистони», «Правда Востока» ва «Ҳақиқати Ўзбекистон» бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 05781. ИНДЕКС 64695. Нашр. № 1815.